

B.A. – IIIrd Year

SEM – V & VI

“GEOGRAPHY”

Previous Year

Question Papers

Academic Year

(2024-25)

B.A. – IIIrd Year

SEM – V

“GEOGRAPHY”

Previous Year

Question Papers

Academic Year

(2024-25)

SG-01

Total No. of Pages : 4

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - III) (Semester - V) (CBCS)
Examination, November - 2024
ENGLISH (Compulsory)
English for Communication (Paper - E)
Sub. Code : 75502

Day and Date : Friday, 29-11-2024

Total Marks : 40

Time : 02.30 p.m. to 04.00 p.m.

- Instruction : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1) A) Choose the correct alternative for the following questions. 3

- i) The extract 'The Interview' is taken from
- a) *Heavy Luggage* b) *Light Luggage*
c) *The Great Classroom Hoax* d) *Eight Rupees*
- ii) The lottery was conducted by
- a) Mr. Summers b) Mr. Winters
c) Mr. Graves d) Dickie Dalacroix
- iii) The poem 'Song of Youth' is written by
- a) V. V. John b) K. Y. Shirley
c) Mr. D. T. Bhos d) Dr. Kalam

B. Answer the following questions in one word/phrase/sentence each. 3

- i) Who sent a little piece of paper for Bob?
ii) What is the theme of the poem, 'The Orphan Girl'?
iii) What does a little child toss on the court yard grass?

SG-01

Q.2) A) Answer ANY TWO of the following questions in 3-4 sentences each. 4

- i) Describe the character of Mr. Summers.
- ii) How did children participate in the event of the lottery?
- iii) In what different forms the poet wishes to take rebirth in Bengal?

B) Write short notes on ANY ONE of the following in about 7-8 sentences. 4

- i) Jimmy Wells
- ii) Dr. Kalam's great vision of India

C) Do as directed : 2

- i) Give synonym of the word, 'large'.
- ii) Make noun for 'dark'.

Q.3) A) i) Imagine that you are going to attend an interview for the post of Assistant Manager in a reputed firm. You have necessary qualification. Write the interview in dialogue form. 8

OR

- ii) Read the following advertisement carefully and answer the questions given below.

A Fast Growing Pharma Allopathic Company

WANTED

SALES MANAGERS - 4 posts

HQ - Kolhapur (Independent working)

Candidates must have 3-5 years of experience in pharmaceutical industry

as an M.R. or Area Manager

Walk in for interview on Friday

Date 22nd April 2024 between 09.00 to 02.00 p.m.

at Hotel Ranjan, Sangli-Kolhapur Road, Kolhapur

Subodh Kanitkar, Director

Lifeline Health Care Pvt. Ltd., Kolhapur

Cell No. : 9421121490

- i) How will you introduce yourself at the time of interview?
- ii) What certificates will you take with you if you are called for an interview for the post of Sales Manager?
- iii) Where do you have to face the interview and when?
- iv) How will you explain your strengths to the interviewers?

8

B) Do as directed (ANY EIGHT) :

- i) Suggest a word for the following expression :
One who does not believe in the existence of God.
- ii) Choose the correct option :
We wish best on the occasion of marriage ceremony.
(compliments / complements)
- iii) Identify the phrase for underlined part :
He will have played chess.
- iv) Identify the tense of the following sentence :
Rajesh had finished his work in given stipulated time.
- v) Correct the following sentence :
If I receive the letter today, I go on world tour.
- vi) Change the voice of the following sentence :
Mohammed has advised the people.
- vii) Convert the following sentence into exclamatory sentence :
The sea was very rough.
- viii) Make the following sentence negative :
The problem is very difficult
- ix) Use 'Not only - but also' :
Nayana is a teacher. She is a poet as well.
- x) Punctuate the following sentence :
he said why are you crying

- Q.4) A) Write a letter of application for the post of Assistant Professor in Economics in reputed management. Imagine necessary details. 8

OR

- B) Read the following passage and write a précis. Supply a suitable title.

Poetry is the language of the imagination and the passions. It relates to whatever gives immediate pleasure or pain to the human mind. It comes home to the bosoms and businesses of men; for nothing but what comes home to them in the most general and intelligible shape can be a subject for poetry. Poetry is the universal language which the heart holds with nature and itself. He who has contempt for poetry cannot have much respect for himself, or for anything else. Wherever there is a sense of beauty, or power, or harmony, as in the motion of a wave of the sea, in the growth of a flower, there is poetry in its birth.

Seat No. **OCT_NOV_2024 WINTER EXAMINATION****Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III Sem-V****Sub. Name: English (Compulsory) AECC 5****Sub. Code: 95241****Day and Date: NOVEMBER ,29-11-2024****Time: 02.30 PM To 04:00 PM****Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks****Total Marks: 40****Q1) Solve the following questions.****[6]****a. Choose the appropriate alternative and complete the following sentences.****[3]**

1. The interview board gets hardly _____ minutes to judge and select a candidate.

a) 20	b) 10
b) 25	d) 15
2. The story "After Twenty Years" takes place in city.

a) New York	b) Mumbai
c) Washington	d) London
3. The poet wants to be reborn in the form of _____.

a) mayna	b) fishing-kite
c) dawn crow	d) all of these

b. Answer the following questions in one word/phrase/sentence.**[3]**

1. What vision does the poet Dr. A.P.J. Abdul Kalam want to achieve?
2. How does the orphan girl's father die?
3. What happens when a candidate counters the interviewer?

Q2) Solve the following questions.**[10]****a. Answer the following questions in 3-4 sentences each (Any 2)****[4]**

1. How did people select the name of the member to participate in the lottery?
2. How does Bob describe his friend Jimmy Wells?
3. Why does the poet want to return to Bengal?

b. Write a short note on the following in 7-8 sentences. (Any 1)**[4]**

1. The Orphan Girl's Life
2. The author's observations on the interview process

c. **Do as directed:**

- I. Write adjective for 'develop'
- II. Write verb for 'selection'

[2]

Q3) Solve the following questions.

[16]

a. **i. Imagine that you have received a call letter to attend an interview for the post of Librarian in a renowned Institute, how will you answer the following questions?** [8]

1. Introduce yourself.
2. Why do you wish to join this institute?
3. What are your strengths?
4. What are your future plans for attracting readers?

OR

ii. Read the following advertisement carefully and answer the questions given below.

**Naveen Export and Import Company (Private Ltd.)
446, Tilak Nagar, Camp, Kolhapur.**

Invites applications for the following posts:

1. Receptionist: Graduate of any stream- fluency in English and Hindi, Computer literacy must, two/ three year experience, Good Personality.
2. Junior Clerk: Any Graduate, Computer literate with knowledge of MS-word, Excel/Fox Pro., Should know Hindi/Marathi/English typing well—should be able to handle correspondence in English independently.

1. What is the requirement of the first post?
2. What certificates will you carry with you at the time of interview for the first post?
3. How will you answer the questions about fluency in English?
4. What are the requirements of the second post?

b. **Do as Directed. (Any 8)**

[8]

1. The working women contribute to their families. (Identify the type of underlined phrase)
2. Diya is slept in the cradle. (Correct the sentence)
3. The wall is painted blue by the workers. (Change the voice)
4. Join NSS. Join NCC. (Use the proper conjunction and combine the sentences)
5. Debabrata is a lazy boy. (Make it negative)
6. It is a very beautiful scene. (Make it exclamatory.)
7. Snehal is as tall as Manisha. (Change the degree.)
8. This tree is too high for me to climb. (Remove 'too')

[2]

P.T.O.

9. Amruta is a dancer. She is a poet as well. (Use 'Not only but also.')

10. he said why are you crying (Punctuate the sentence)

Q4) Solve the following questions

[8]

- a. Write a letter of complaint to the branch manager, S. T. Bus Depot about the inadequacy of bus services from your village/town to the college. [8]

OR

Write an essay in about 300 words on the following topics. (Any 1)

1. Craze for a Cell Phone
2. Trees are our best friends

* * *

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION**

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III sem II

Sub. Name: English (Compulsory) AECC 5

Sub. Code: 95241

Day and Date: APRIL ,07-04-2025

Total Marks: 40

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

- Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

- Q1) A.** Choose the correct alternatives from given below. **[3]**
- i. V. V. John feels that an interview is an.....contest.
- A. equal
B. unequal
C. eventful
D. uneventful
- ii. was the Oldest Man in the town.
- A. Mr. John
B. Mr. Summers
C. Old Man Warner
D. Mr. Martin
- iii. season is mentioned in the poem.
- A. Winter
B. Summer
C. Rainy
D. Autumn
- B.** Write the following questions in one word/phrase/sentence. **[3]**
- a) Where did Bob go to find a job before twenty years?
b) Where does the poet, Jibananada Das, wish to return?
c) Why does the orphan girl's mother die?
- Q2) A.** Answer **Any Two** of the following questions in 3-4 sentence each. **[4]**
- a) Why does the author feel that an interview is an unequal contest?
b) Why did Tessie complain about the draw of the Bill?
c) How does Dr. Kalam describe the 'ignited soul'?
- B.** Write a short note on **Any One** of the following in about 7-8 sentences. **[4]**
- i) Friendship between Bob and Jimmy
ii) The orphan girl's life in the world
- C.** Do as directed: i) Give antonym of the word: **forget** **[2]**
ii) Give synonym of the word: **power**

Q3) A. Imagine that you have received a call letter to attend an interview, how will you answer the following? [8]

1. Introduce yourself.
2. Why do you wish to join this company?
3. What extra-curricular and co-curricular activities did you participating during in your college days?
4. What are your future plans?

Or

**Falcon Export and Import Company
(Private Ltd.)**

1709, Navjeevan Nagar, Camp, Pune.

1. Accountant: Graduate in Commerce or Accounting, fluency in English and Hindi, Computer Course Tally, two/three years' experience, good personality.
2. Junior Clerk: Any Graduate, Computer literate with knowledge of MS-word, Excel, Should know Marathi/ Hindi/ English typing well- should be able to handle correspondence in English independently.

Read the above advertisement carefully and answer the following questions.

1. What is the requirement of the first post?
2. What certificates will you carry with you at the time of interview for the first post?
3. What are the requirements of the second post?
4. What certificates will you carry with you at the time of interview for the second post?

B. Rewrite Any **Eight** of the following sentences. [8]

- i) Certain to happen. (Suggest a word for the expression from the below.)
a) required b) necessary c) inevitable d) unnecessary
- ii) Everyone does not share his/her.....with others. (principals / principles)
(Choose an appropriate word and fill in the blank.)
- iii) She bought a decent white shirt.
(Identify the underline phrase.)
- iv) Anil has playing kabaddi since morning.
(Correct the sentence using the correct tense form.)
- v) Anita sings a song. (Change the voice.)
- vi) Manswi is not taller than Sanhita. (Change the degree.)
- vii) Shoury is not a weak boy. (Make it assertive.)
- viii) Jyoti is a novelist. She is an essayist as well.
(Use 'Not only - but also')
- ix) She is too tired to go out. (Remove 'too')
- x) i went to the store, and bought milk bread, and biscuits
(Use proper 'punctuation marks')

Q4) A) Write an appropriate letter for the following post. [8]

Rajarshi Shaju Education Society, Satara, needs a secondary school teacher with a D.Ed. and a B.A. who has good communication skills in Marathi, Hindi, and English. The position also requires computer knowledge. Please write a letter of application, imagining any other necessary details.

Or

B) Write an essay on Any One of the following topics.

- i) Pollution
- ii) Role of technology in education
- iii) Unemployment

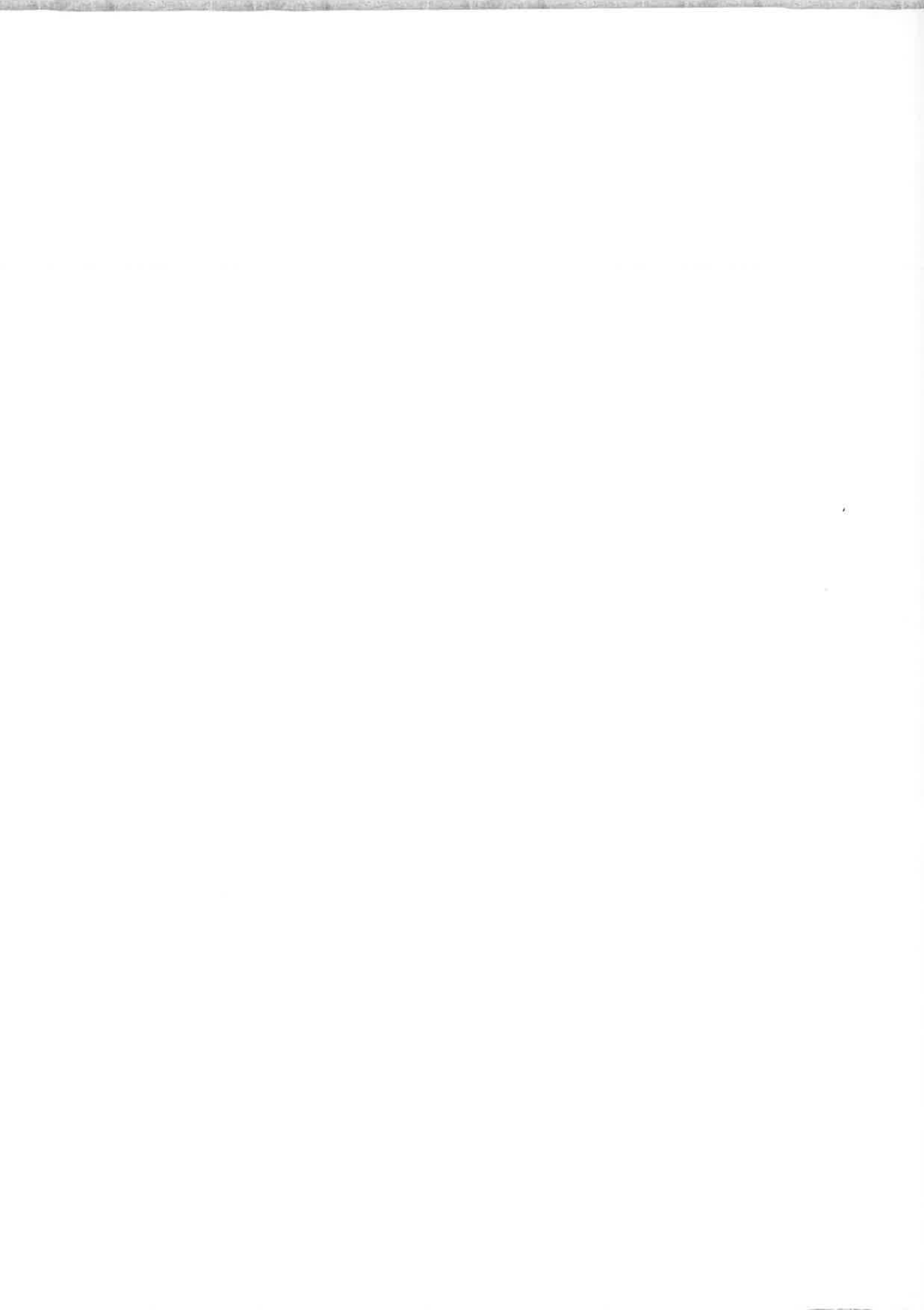
End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (95241) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION**

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 B.com-III Sem VI

Sub. Name: English (Compulsory) AECC 5

Sub. Code: 95241

Day and Date: APRIL ,07-04-2025

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Total Marks: 40

- Q1) A.** Choose the correct alternatives from given below. [3]
- i. V. V. John feels that an interview is an.....contest.
- A. equal
B. unequal
C. eventful
D. uneventful
- ii. was the Oldest Man in the town.
- A. Mr. John
B. Mr. Summers
C. Old Man Warner
D. Mr. Martin
- iii. season is mentioned in the poem.
- A. Winter
B. Summer
C. Rainy
D. Autumn
- B.** Write the following questions in one word/phrase/sentence. [3]
- a) Where did Bob go to find a job before twenty years?
b) Where does the poet, Jibananada Das, wish to return?
c) Why does the orphan girl's mother die?
- Q2) A.** Answer **Any Two** of the following questions in 3-4 sentence each. [4]
- a) Why does the author feel that an interview is an unequal contest?
b) Why did Tessie complain about the draw of the Bill?
c) How does Dr. Kalam describe the 'ignited soul'?
- B.** Write a short note on **Any One** of the following in about 7-8 sentences. [4]
- i) Friendship between Bob and Jimmy
ii) The orphan girl's life in the world
- C.** Do as directed: i) Give antonym of the word: **forget** [2]
ii) Give synonym of the word: **power**

Q3) A. Imagine that you have received a call letter to attend an interview, how will you answer the following? [8]

1. Introduce yourself.
2. Why do you wish to join this company?
3. What extra-curricular and co-curricular activities did you participating during in your college days?
4. What are your future plans?

Or

**Falcon Export and Import Company
(Private Ltd.)**

1709, Navjeewan Nagar, Camp, Pune.

1. Accountant: Graduate in Commerce or Accounting, fluency in English and Hindi, Computer Course Tally, two/three years' experience, good personality.
2. Junior Clerk: Any Graduate, Computer literate with knowledge of MS-word, Excel, Should know Marathi/ Hindi/ English typing well- should be able to handle correspondence in English independently.

Read the above advertisement carefully and answer the following questions.

1. What is the requirement of the first post?
2. What certificates will you carry with you at the time of interview for the first post?
3. What are the requirements of the second post?
4. What certificates will you carry with you at the time of interview for the second post?

B. Rewrite Any **Eight** of the following sentences. [8]

- i) Certain to happen. (Suggest a word for the expression from the below.)
a) required b) necessary c) inevitable d) unnecessary
- ii) Everyone does not share his/her.....with others. (principals / principles)
(Choose an appropriate word and fill in the blank.)
- iii) She bought a decent white shirt.
(Identify the underline phrase.)
- iv) Anil has playing kabaddi since morning.
(Correct the sentence using the correct tense form.)
- v) Anita sings a song. (Change the voice.)
- vi) Manswi is not taller than Sanhita. (Change the degree.)
- vii) Shoury is not a weak boy. (Make it assertive.)
- viii) Jyoti is a novelist. She is an essayist as well.
(Use 'Not only - but also')
- ix) She is too tired to go out. (Remove 'too')
- x) i went to the store, and bought milk bread, and biscuits
(Use proper 'punctuation marks')

Q4) A) Write an appropriate letter for the following post. [8]

Rajarshi Shaju Education Society, Satara, needs a secondary school teacher with a D.Ed. and a B.A. who has good communication skills in Marathi, Hindi, and English. The position also requires computer knowledge. Please write a letter of application, imagining any other necessary details.

Or

B) Write an essay on Any One of the following topics.

- i) Pollution
- ii) Role of technology in education
- iii) Unemployment

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (95241) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION**

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III sem V

Sub. Name: English (Compulsory) AECC 5

Sub. Code: 50800/50802/50803/50807/50810

/54002/54006/54007/54012/54017 /65300/65301/65302/65303/65305

/65306/65307/65310/65312/65313 /65315/65317/75502/78003/78006

/78007/78010/78015/78017/79575

Day and Date: APRIL ,07-04-2025

Total Marks: 40

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q1) A. Choose the appropriate alternative and complete the following sentences. [3]

i. Usually the interviewers have a ----- for finery.

- A. hatred
- B. prejudice
- C. liking
- D. fear

ii. ----- stood at the centre at the end.

- A. Tessie
- B. Warner
- C. Watson
- D. Bill

iii. I shall return to this Bengal, to the ----- bank.

- A. Jamuna
- B. Dhanisiri's
- C. Rupsa
- D. Jalangi

B. Answer the following questions in one word/phrase/sentence. [3]

1. What is a crime for Dr. A. P. J. Abdul Kalam?
2. What is the profession of the orphan girl's father?
3. Who had a large jewel in his necktie?

Q2) A. Answer the following questions in 3-4 sentences each (Any 2) [4]

1. How, according to V.V. John, can an interview become an equal contest?
2. How does Bob describe his friend Jimmy Wells?
3. How does the poet describe the world in which the orphan girl lives?

B. Write a short note on the following in 7-8 sentences. (Any 1) [4]

1. Trauma of partition in the poem "I Shall Return to This Bengal".

QP-3531

- C. 2. The end of the story "The Lottery".
i. Give Synonym for 'happiness' [2]
ii. Give antonym for 'forget'

- Q3) A. Imagine that you are going to attend an interview for the post of a junior clerk in a reputed school. You have necessary qualification. Write the interview in dialogue form. [8]

OR

Read the following advertisement carefully and answer the questions given below.

**A Fast Growing Pharma Allopathic Company
Wanted**

Area Sales Manager – 2 Posts

HQ – Kolhapur (Independent working)

Candidates must have 3-5 years of experience in pharmaceutical company as an M.R. or Area Manager

Interview on 8th April, 2025 between 9.00 to 2.00 P.M.at

Hotel Piyush,

Kolhapur - Sangli road, Kolhapur.

Sachin Patil, Director

Lifeline Pharma, Kolhapur.

Cell - 94023020022

Read the above advertisement carefully and answer the following questions.

1. How will you introduce yourself at the time of interview?
2. What certificates will you carry with you at the time of interview for the post of Area Sales Manager?
3. How will you answer the questions about fluency in English?
4. How will you explain your strong points?

- B. **Do as Directed (Any eight)** [8]

1. He ran very fast in the race. (Identify the type of underlined phrase)
2. Anil has playing kabaddi since morning (Correct the sentence)
3. Joseph reads a poem. (Change the voice)
4. You work regularly, you won't succeed. (Use the proper conjunction and combine the sentence)
5. He is an active boy. (Make it negative)
6. How peaceful is the place! (Make it assertive.)
7. Sunita is as tall as Anita. (Change the degree.)
8. The news is too good to be true. (Remove 'too')
9. Ram is a dancer. He is a singer as well. (Use 'Not only but also.')
10. they shouted oh no its not good.(Punctuate the sentence)

Q4) A. Write a letter of application for the post of a Librarian. Imagine the necessary [8] details.

OR

Write an essay in about 300 words on the following topics. (Any 1)

1. IPL Cricket Matches
2. Save Water, Save Life

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (78010) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5
- 2] (388) B. A.(Semester) (50807) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 3] (388) B. A.(Semester) (65305) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 4] (388) B. A.(Semester) (65313) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 5] (388) B. A.(Semester) (54012) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 6] (388) B. A.(Semester) (65300) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 7] (388) B. A.(Semester) (65303) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 8] (388) B. A.(Semester) (65306) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 9] (388) B. A.(Semester) (54006) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 10] (388) B. A.(Semester) (78003) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5
- 11] (388) B. A.(Semester) (65307) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 12] (388) B. A.(Semester) (65317) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 13] (388) B. A.(Semester) (78007) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5
- 14] (388) B. A.(Semester) (79575) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5
- 15] (388) B. A.(Semester) (54002) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 16] (388) B. A.(Semester) (65315) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 17] (388) B. A.(Semester) (50802) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 18] (388) B. A.(Semester) (50810) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 19] (388) B. A.(Semester) (78017) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5
- 20] (388) B. A.(Semester) (65301) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 21] (388) B. A.(Semester) (65310) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 22] (388) B. A.(Semester) (65312) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 23] (388) B. A.(Semester) (50803) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 24] (388) B. A.(Semester) (54017) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 25] (388) B. A.(Semester) (78015) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5
- 26] (388) B. A.(Semester) (78006) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5
- 27] (388) B. A.(Semester) (65302) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 28] (388) B. A.(Semester) (50800) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5
- 29] (388) B. A.(Semester) (54007) English (Compulsory) PAPER E Part 3 SEM 5

30] (3129) B.A. (C.B.C.S) (75502) English (Compulsory) AECC 5 Part 3 SEM 5

e) Which is the renowned model known by all Geographers?

i) Map	ii) Simulation
iii) Theoretical model	iv) Hardware

Q.2) Write short notes (Any three)

(15)

- Contribution of Greek Geographer in geography
- Indians Concept of continents
- Determinism
- Regional Geography
- Cosmos

Q.3) Write detail answers of the following questions. (Any two)

(20)

- Write in detail the work of Greek geographers.
- Review the work of Alexander von Humboldt in relation with geographers.
- Explain the Heartland Theory.

मराठी रुपांतर

- सूचना: 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) आवश्यक तेथे सुबक नकाशे व आकृत्या काढा.
 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा.

(5)

अ) ओडिसा आणि इलियाड ही दोन महाकाव्ये कोणी लिहिली?

1) होमर	2) थेल्स
3) प्लेटो	4) अॅलेक्झांडर

ब) खालीलपैकी कोणता अरब भूगोलकार त्याच्या जगाच्या नकाशासाठी ओळखला जातो?

1) इब्न बतुता	2) इब्न खालदून
3) अल इद्रिसी	4) अल बिरूनी

क) 'हवामान शास्त्र' ही संकल्पना प्रथम कोणी वापरली?

1) ब्लाश	2) रेकलस
3) ग्रिफिथ टेलर	4) हम्बोल्ट

ड) 'शक्यतावाद' कोणी प्रक्षेपित केला?

1) आय. बोमन	2) डब्लू. डेविस
3) जी. टेलर	4) विडाल-डी-ला-ब्लाश

इ) भूगोल अभ्यासकांना सर्व परिचित प्रतिमान कोणते आहे?

1) नकाशा	2) नक्कल
3) सैद्धांतिक मॉडेल	4) हार्डवेअर

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाची सविस्तर उत्तरे लिहा. (20)

- अ) ग्रीक भूगोलकारांच्या कार्याची सविस्तर माहिती लिहा.
- ब) भूगोलशास्त्राशी संबंधित अलेक्झांडर व्हॉन हुम्बोल्ट यांच्या कार्याचे सिंहावलोकन करा.
- क) हृदय स्थल सिद्धांत संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) (15)

- अ) ग्रीकांचे भूविद्यानातील योगदान
- ब) भारतीयांची भूमीखंडांची संकल्पना
- क) निश्चयवाद
- ड) प्रादेशिक भूगोल
- इ) कॉस्मोस

SO-35

Total No. of Pages : 3

Seat No	
------------	--

**B.A. (Part - III) Semester (V) (CBCS)
Examination, April- 2025
DSE-E-106- Evolution and Geographical Thought (Paper - VII)
Sub. Code : 75546/65346/79651**

Day and Date : Friday, 04/04/2025

Total Marks :40

Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

- Instructions :**
- 1. All questions are compulsory.**
 - 2. Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
 - 3. Figures to the right indicate full marks.**
 - 4. Use of map stencils is allowed.**

Q.1) Choose the correct alternative for the following questions. (5)

- a) Who has provided scientific base to the subject Geography?
- Greeks
 - Romans
 - Arabs
 - Indians
- b) Which of the following Arab Geographer known for his limitless travelling?
- Ibn Batuta
 - Ibn Khaldun
 - Al Balakhi
 - Al Biruni
- c) Who developed the concept of 'Possibilism'?
- Blache
 - Reclus
 - Demengion
 - Martonne
- d) 'Stop and Go Determinism' was propounded by?
- I. Bowman
 - W. Davis
 - G. Taylor
 - E. Semple
- e) Which approaches does statistical revolution provides to model building?
- Statistical and Mathematical
 - Historical and Contemporary
 - Physical and Human
 - Deterministic and Possibilistic

SO-35

(15)

Q.2) Write short notes. (Any three)

- Contribution of Greeks in geography
- Indian's Concept of continents
- Possibilism
- Regional Geography
- Radicalism

Q.3) Write detailed answers of the following questions. (Any two)

(20)

- Write in detail the work of Arab geographers in the Dark Age.
- Review the work of Alexander Von Humboldt in relation with geography.
- Explain the dualism in between physical geography and human geography.

मराठी रुपांतर

सूचना: 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

- आवश्यक तेथे सुबक नकाशे व आकृत्या काढा.
- उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
- नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा.

(5)

अ) भूगोलशास्त्राचा वैज्ञानिक पाया कोणी घालून दिला?

i) ग्रीक	ii) रोमन
iii) अरब	iv) भारतीय

ब) खालील पैकी कोणता अरब भूगोलकार त्याच्या अमर्यादित प्रवासासाठी ओळखला जातो?

i) इब्र बतुता	ii) इब्र खाल्दून
iii) अल बलाखी	iv) अल बिरूनी

क) 'संभववाद' ही संकल्पना कोणी विकसित केली?

i) ब्लाश

ii) रेकलस

iii) देमेंजीओन

iv) मार्तोनी

ड) 'थांबा व जा निसर्गवाद' कोणी प्रक्षेपित केला?

i) आय बोमन

ii) डब्लू. डेविस

iii) जी. टेलर

iv) इ. सेम्पल

इ) संख्याशास्त्रीय क्रांतीमुळे कोणते दृष्टिकोन प्रतिमान निर्मितीसाठी पुरवले गेले?

i) सांख्यिकीय आणि गणितीय

ii) ऐतिहासिक आणि समकालीन

iii) प्राकृतिक आणि मानवी

iv) निसर्गवादी आणि शक्यतावादी

प्र. 2) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

(15)

अ) ग्रीकांचे भूविद्यानातील योगदान

ब) भारतीयांची भूमिखण्डांची संकल्पना

क) संभववाद

ड) प्रादेशिक भूगोल

इ) मूलतत्त्ववाद

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

(20)

अ) अंधारयुगातील अरब भूगोलकारांच्या कार्याची सविस्तर माहिती लिहा.

ब) भूगोलशास्त्राशी संबंधित अलेक्झांडर व्हॉन हुम्बोल्ट यांच्या कार्याचे सिंहावलोकन करा.

क) प्राकृतिक आणि मानवी भूगोलशास्त्रातील द्वैतवाद स्पष्ट करा.

Seat No. **OCT_NOV_2024 WINTER EXAMINATION**

Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III sem. V

Sub. Name: GEOGRAPHY-VII DSE-E106

Sub. Code: 95266

Total Marks: 40

Day and Date: NOVEMBER ,26-11-2024

Time: 02.30 PM To 04:00 PM

Instructions: 1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: 4. Use of map stencils is allowed

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय [5]
 निवडा.

i. Who is the founder of Regional Geography?

प्रादेशिक भूगोलाचे जनक कोण आहेत ?

A. Aristotle

अरिस्टॉटल

B. Strabo

स्ट्राबो

C. Herodotus

हिरोडोटस

D. Humboldt

हंबोल्ट

ii. Who coined the term 'Geography'?

'भूगोल' हि संकल्पना कोणी मांडली ?

A. Hipparchus

हिप्पारकस

B. Eratosthenes

एराटोस्थेनिस

C. Herodotus

हिरोडोटस

D. Homer

होमर

iii. Who is the author of the book 'Cosmos'?

'कॉसमॉस' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?

A. Humboldt

हंबोल्ट

B. Blache

ब्लाश

C. M Davis

एम. डेव्हिस
D. Mackinder
मॅकीन्डर

- iv. Who is the founder of Possibilism?
संभववादाचे जनक कोण आहेत ?
A. Aristotle/अरिस्टॉटल
B. Blache/ब्लाश
C. Strabo/स्ट्राबो
D. Elen Semple/एलन सेम्पल
- v. Who brings the Quantitative Revolution in geography in the 20th century?
२० व्या शतकात भूगोलात सांख्यिकी क्रांती कोणी आणली ?
A. Hartshorne
हार्टशोर्न
B. Strahler
स्ट्रॅलर
C. Carl Sauer
कार्ल सॉयर
D. Burton
बरटन

Q2) Write short notes (Any three) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

[15]

- a. Ancient Indian Geographical concepts
प्राचीन भारतीयांच्या भौगोलिक संकल्पना
- b. The contribution of Mackinder in geography
मॅकीन्डर यांचे भूगोलातील कार्य
- c. Possibilism
संभववाद
- d. Regional Geography
प्रादेशिक भूगोल
- e. Importance of Quantitative Revolution
सांख्यिकी क्रांतीचे महत्त्व

Q3) Write answers in details (Any two)

[20]

खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

- a. Explain the contribution of Greeks in the development of Geography?
भूगोलशास्त्राच्या विकासातील ग्रीकांचे योगदान विशद करा ?
- b. Describe the work of Alexander Von Humboldt in the field of Geography?

QP-824

अलेक्झांडर व्हॉन हम्बोल्ट यांचे भूगोल क्षेत्रातील कार्याचे वर्णन करा ?

- c. Explain the dichotomy of Physical versus Human Geography?
प्राकृतिक भूगोल विरुद्ध मानवी भूगोल शास्त्रातील द्वैतवाद स्पष्ट करा ?

* * *

934167

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION**

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-IV Sem V

Sub. Name: GEOGRAPHY-VII DSE-E106

Sub. Code: 95266

Day and Date: APRIL ,04-04-2025

Total Marks: 40

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

Instructions: 1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: 4. Use of map stencil is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या [5] पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

i. Which of the following philosophers first created a map of the world?

खालीलपैकी कोणत्या तत्त्वज्ञाने जगाचा नकाशा सर्वप्रथम तयार केला ?

- A. Homer
होमर
- B. Thales
थेल्स
- C. Eratosthenes
इरेटोस्थेनिस
- D. Anaximander
अॅनाक्सिमेंडर

ii. Who wrote the world-famous book 'Geography of France'?

'फ्रान्सचा भूगोल' हा जगप्रसिद्ध ग्रंथ कोणी लिहिला ?

- A. Humboldt
हंबोल्ट
- B. Mackinder
मॅकिंडर
- C. Davis
डेव्हिस
- D. Blache
ब्लाश

iii. Which of the following geographer proposed the 'Heartland Theory'?

खालीलपैकी कोणत्या भूगोलतज्ञाने 'हृदयस्थल सिद्धांत' मांडला ?

- A. Bernard Varenus
बर्नाड व्हेरेनियस
- B. Halford Mackinder
हलफोर्ड मॅकिंडर
- C. Ellen Semple

QP-3374

ऐलन सेंपल
D. Vidal de la Blache
विडाल डी ला ब्लाश

- iv. Who is referred to as the 'pioneer of dualism in geography'?
खालीलपैकी कोणास 'भूगोलातील द्वैतवादाचे प्रवर्तक' म्हटले जाते ?
- A. Ellen Semple
ऐलन सेंपल
- B. Bernard Varenius
बर्नाड व्हेरेनियस
- C. Alexander Humboldt
अलेक्झांडर हंबोल्ट
- D. Friedrich Ratzel
फ्रेडरिक रॅट्झेल
- v. Which of the following is the primary focus of the quantitative revolution in geography?
खालीलपैकी भूगोलातील सांख्यिकी क्रांतीचा प्रमुख केंद्रबिंदू काय आहे ?
- A. Cultural landscapes
सांस्कृतिक भूप्रदेश
- B. Spatial patterns and statistical methods
स्थानिक नमुने आणि सांख्यिकीय पद्धती
- C. Political geography
राजकीय भूगोल
- D. Environmental impacts
पर्यावरणीय परिणाम

Q2) Write short notes (Any Three) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

[15]

- a. Strabo
स्ट्रबो
- b. Pays - Small homogeneous area
पायस - लघु भौगोलिक क्षेत्र
- c. Possibilism
संभववाद
- d. Physical vs Human Geography
प्राकृतिक वि. मानवी भूगोल
- e. Future of Geography
भूगोलशास्त्राचे भविष्य

Q3) Write answer in detail (Any Two)

[20]

खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा (कोणतेही दोन)

- a. Review the geographical concepts of ancient India.
प्राचीन भारतातील भौगोलिक संकल्पनांचा आढावा घ्या.
- b. Explain Alexander von Humboldt's contributions to geography.
अलेक्झांडर व्हॉन हम्बोल्ट यांचे भूगोलातील योगदान स्पष्ट करा.
- c. Explain the causes of the quantitative revolution in geography and its effects.
भूगोलातील सांख्यिकी क्रांतीची कारणे सांगून तिचे परिणाम स्पष्ट करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -
This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.
सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (95266) GEOGRAPHY-VII DSE-E106 Part 3 SEM 5

Seat No. _____

QP-1026

Total No. of Pages : 2

OCT_NOV_2024 WINTER EXAMINATION

Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III Sem V

Sub. Name: GEOGRAPHY-VIII DSE-E107

Sub. Code: 95267

Day and Date: NOVEMBER ,27-11-2024

Total Marks: 40

Time: 02.30 PM To 04:00 PM

- Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
3. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: Use of Maps Stencils are allowed

Q1) Solve following MCQ. खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा

[5]

i. What is the southern latitudinal value of Indian extension?

भारतीय विस्ताराची दक्षिणेकडील अक्षृत्ताची किंमत काय आहे ?

- A. 8° 4' N 8° 4' उ
B. 37° 6' N 37° 6' उ
C. 68° 7' S 68° 7' द
D. 97° 7' N 97° 7' उ

ii. Which is the longest river in India?

भारतातील सर्वात लांब नदी कोणती आहे ?

- A. Krushna कृष्णा
B. Ganga गंगा
C. Brahmaputra ब्रह्मपुत्रा
D. Godavari गोदावरी

iii. Which type of vegetation mostly observed in where more than 200 cm rainfall zone ?

200 से.मी.पेक्षा जास्त पर्जन्यमान असलेल्या भागात कोणत्या प्रकारच्या वनस्पती आढळतात ?

- A. Evergreen सदाहरित
B. Deciduous पानझडी
C. Thorny काटेरी
D. Coniferous सूचिपर्णी

iv. Which is the oldest oil field in India ?

भारतातील सर्वात जुने तेल क्षेत्र कोणते आहे ?

- A. Ankleshwar अंकलेश्वर
B. Mumbai Hi मुंबई हाय
C. Digboi दिग्बोई
D. Lunez लुनेज

v. Where to start the first sugar factory in India ?

भारतातील पहिला साखर कारखाना कोठे सुरु झाला ?

- A. Pravaranagar प्रवरानगर
- B. Kolhapur कोल्हापूर
- C. Kanpur कानपूर
- D. Ghugli घुघली

Q2) Write short notes on any three of the following खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा. [15]

- a. **Importance of Himalayas.** [5]
हिमालयाचे महत्त्व.
- b. **Summer weather condition in India.** [5]
भारतातील उन्हाळ्यातील हवेची स्थिती.
- c. **Soil conservation.** [5]
मृदासंवर्धन.
- d. **Deforestation.** [5]
जंगलतोड.
- e. **Describe the factors affecting industrialization.** [5]
औद्योगिकीकरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा.

Q3) Write in detail answers any two of the following questions. [20]
खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा .

- a. **Describe the plateau region of India.** [10]
भारतीय पठारी प्रदेशाचे सविस्तर वर्णन करा.
- b. **Describe the distribution of Manganese in India.** [10]
भारतातील मँगनीज वितरणाचे वर्णन करा.
- c. **Explain the importance of industry in Indian economy.** [10]
भारतीय अर्थव्यवस्थेतील उद्योगधंद्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

* * *

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION**

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III sem IV

Sub. Name: GEOGRAPHY-VIII DSE-E107

Sub. Code: 95267

Day and Date: APRIL ,05-04-2025

Total Marks: 40

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

- Instructions: 1. All questions are compulsory
 2. Drawings must be drawn to the given scale
 3. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: Use of map stencils is allowed

Q1) Solve following MCQ.

[5]

- i. In Which hemisphere India is located? भारताचे स्थान कोणत्या गोलार्धात आहे ?
 A. Northern उत्तर
 B. Southern दक्षिण
 C. Western पश्चिम
 D. None of These यापैकी नाही
- ii. Which of the following is a western channel river? खालीलपैकी कोणती पश्चिम वाहिनी नदी आहे.
 A. Ganga गंगा
 B. Mahanadi महानदी
 C. Narmada नर्मदा
 D. Krushna कृष्णा
- iii. Which soil is best for cotton cultivation? कोणती मृदा कापसासाठी उपयुक्त आहे ?
 A. Black soil काळी मृदा
 B. Alluvial soil गाळाची मृदा
 C. Hilly land पर्वतीय मृदा
 D. Desert land वाळवंटी मृदा
- iv. Zaria is famous for which Power Resource? झारिया हे ठिकाण कोणत्या शक्ति साधनासाठी प्रसिद्ध आहे ?
 A. Natural Gas नैसर्गिक वायू
 B. Mineral oil खनिज तेल
 C. Coal दगडी कोळसा
 D. Atomic energy अणुऊर्जा
- v. Which of the following is major rice producing region in India? खालीलपैकी कोणते भारतातील प्रमुख तांदूळ उत्पादक क्षेत्र आहे ?
 A. South India दक्षिण भारत

- B. Mountain Region पर्वतीय क्षेत्र
 C. Deccan Plateau दख्खनचे पठार
 D. Ganga River plain गंगा नदी मैदान

Q2) Write Short note on any three of the Following.

[15]

- a. Location and extent of India भारताचा स्थान आणि विस्तार [5]
 b. Monsoon Season मान्सून ऋतू [5]
 c. Forest conservation वन संवर्धन [5]
 d. Distribution of Iron ore in India भारतातील लोहखनिजाचे वितरण [5]
 e. Importance of Industries in Indian Economy भारताच्या अर्थव्यवस्थेतील उद्योगधंद्यांचे महत्त्व [5]

Q3) Write in detail answers any two of the following questions.

[20]

- a. Which are the physiographic divisions of India, Briefly explain any one of the physiographic divisions. भारताचे प्राकृतिक विभाग कोणते, ते सांगून कोणत्याही एका प्राकृतिक विभागाची सविस्तर माहिती लिहा. [10]
 b. Explain the types of soils in India and their distribution. भारतातील मृदा प्रकार सांगून त्यांचे वितरण सविस्तर स्पष्ट करा. [10]
 c. Briefly describe the sugar industry in India. भारतातील साखर उद्योगाचे वर्णन करा. [10]

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (95267) GEOGRAPHY-VIII DSE-E107 Part 3 SEM 5

- v) Where was the first modern sugar factory was started in India?
 a) Maharashtra b) Uttar Pradesh
 c) Tamilnadu d) West Bengal

Q.2) Write short notes on any three of the following :

- i) Sindhu river system
 ii) Soil degradation in India
 iii) Conservation of forests in India
 iv) Distribution of manganese in India
 v) Importance of industry in Indian Economy

Q.3) Write answers in detail on any TWO of the following :

- i) Divide India into major physiographic divisions and explain the Himalayan mountain region.
 ii) Describe the distribution and production of coal in India.
 iii) Describe the rice cultivation in India.

मराठी रुपांतर

सूचना : १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्र.क्र.१. योग्य पर्याय निवडा आणि वाक्य पुन्हा लिहा.

- i) भारतातील सर्वात उंच शिखर कोणते आहे ?
 अ) के २ ब) एव्हरेस्ट
 क) धवलगिरी ड) नंदादेवी
- ii) भारतात मॅग्नोव्ह प्रकारचे जंगल कोठे आढळतात ?
 अ) हिमालय ब) गंगेचे मैदान
 क) भारतीय किनारपट्टीचा प्रदेश ड) पठारी प्रदेश

- iii) भारतात द्वीपकल्पीय पठारावर कोणती मृदा आढळते ?
 अ) काळी मृदा ब) वाळवंटी मृदा
 क) तांबडी मृदा ड) जांभी मृदा
- iv) झारिया हे कोणत्या शक्तीसाधनाच्या उत्पादनासाठी प्रसिद्ध आहे ?
 अ) नैसर्गिक तेल ब) नैसर्गिक वायू
 क) दगडी कोळसा ड) सौर ऊर्जा
- v) भारतात पहिला आधुनिक साखर कारखाना कोठे सुरू झाला ?
 अ) महाराष्ट्र ब) उत्तर प्रदेश
 क) तामिळनाडू ड) पश्चिम बंगाल

प्र.क्र.२.टीपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) सिंधू जलप्रणाली
 ब) भारतातील मृदेचा न्हास
 क) भारतातील जंगलांचे संवर्धन
 ड) भारतातील मँगनीजचे वितरण
 इ) भारतीय अर्थव्यवस्थेत उद्योगांचे महत्त्व

प्र.क्र.३.खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतीही दोन)

20

- अ) भारताची मुख्य प्राकृतिक विभागात विभागणी करून हिमालयीन पर्वतीय प्रदेशाचे वर्णन करा.
 ब) भारतातील कोळशाचे वितरण व उत्पादन याचे वर्णन करा.
 क) भारतातील भातशेतीचे वर्णन करा.

SO-40

- 2) गोदावरी नदीचा उगम कोठे होतो ?
- अ) त्र्यंबकेश्वर ब) महाबळेश्वर
क) गंगोत्री ड) मानस सरोवर
- 3) भारतातील कोणत्या प्रदेशात सूचीपर्णी जंगले आहेत ?
- अ) उत्तर मैदान ब) हिमालय
क) भारतीय पठार ड) भारतीय किनारपट्टी प्रदेश
- 4) खालीलपैकी उच्चप्रतीचा लोहखनिजाचा कोणता प्रकार आहे ?
- अ) मॅग्नेटाईट ब) हेमेटाईट
क) लिमोनाईट ड) सिडेराईट
- 5) कोणत्या पिकास 150 ते 200 सें.मी. पर्जन्य उपयुक्त असतो ?
- अ) गहू ब) ऊस
क) ज्वारी ड) तांदूळ

Q2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा.

[15]

- 1) उत्तर भारतातील नद्यांचे महत्त्व विषद करा.
- 2) वनसंवर्धन
- 3) सौरऊर्जा
- 4) भारतातील खनिजतेल क्षेत्र
- 5) भारतीय अर्थव्यवस्थेतील उद्योगधंद्याचे महत्त्व

Q3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

- 1) उत्तरेकडिल पर्वतीय प्रदेशाचे थोडक्यात विवेचन करून त्याचे महत्त्व विषद करा.
- 2) भारतातील मृदेचे प्रकार व वितरण स्पष्ट करा.
- 3) भारतातील तांदूळ उत्पादक प्रदेशांचे वर्णन करा.

Seat No. _____

MAR _ APR 2025 SUMMER EXAMINATION**11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III sem -V****Sub. Name: GEOGRAPHY-IX DSE-E108****Sub. Code: 65348/75548/79653****Day and Date: APRIL ,08-04-2025****Total Marks: 40****Time: 10:30 AM To 12:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks
 4. Use Sketches/Diagrams wherever necessary

Special Inst.: Use of map stencil is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय [5] निवडा.

- i. What is the source of data related to Births and Deaths on local level in India? भारतात स्थानिक पातळीवर जन्म व मृत्यूशी संबंधित माहितीचा स्रोत कोणता आहे ?
 - A. Census of India सेन्सस ऑफ इंडिया
 - B. National Sample Survey राष्ट्रीय नमुना सर्वेक्षण
 - C. Population Register लोकसंख्या रजिस्टर
 - D. None of these यापैकी नाही
- ii. Which of the following is the subject matter of Population Geography? खालीलपैकी कोणते लोकसंख्या भूगोलाचा अभ्यास विषय आहे ?
 - A. Present Population सध्याची लोकसंख्या
 - B. Mobility of Population लोकसंख्या गतिशीलता
 - C. Characteristics of Population लोकसंख्येची वैशिष्ट्ये
 - D. All of these यापैकी सर्व
- iii. Which of the following is not the reason of population growth? खालीलपैकी कोणते लोकसंख्या वाढीचे कारण नाही ?
 - A. Early Marriage लवकर विवाह
 - B. Increase of health facilities आरोग्य सुविधेत वाढ
 - C. Absence of Contraceptives गर्भनिरोधक साधनांचा अभाव
 - D. High standard of living उच्च राहणीमान
- iv. What is called when a child dies within a year of birth? मूल जन्माला आल्यापासून १ वर्षाच्या कालावधीत मुलाचा मृत्यू झाल्यास त्यास काय म्हणतात ?
 - A. Child Mortality बालमृत्यू
 - B. Infant mortality अर्भक मृत्यू
 - C. Fetal Mortality गर्भमृत्यू
 - D. General Mortality सामान्य मृत्युदर

- v. Which of the following state in India have highest literacy rate ? खालीलपैकी
भारतातील कोणत्या राज्यात साक्षरता दर सर्वाधिक आहे ?
- A. Maharashtra महाराष्ट्र
B. Karnataka कर्नाटक
C. Uttar Pradesh उत्तर प्रदेश
D. Kerala केरळ

Q2) Write Short notes.(Any three) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) [15]

- a. Sources of population data लोकसंख्या आकडेवारीचे स्रोत [5]
- b. Over population अतिरिक्त लोकसंख्या [5]
- c. High mortality causes उच्च मृत्यूदराची कारणे [5]
- d. Literacy साक्षरता [5]
- e. Rural and urban population ग्रामीण आणि नागरी लोकसंख्या [5]

Q3) Write answers in detail any two of the following questions. [20]

खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- a. Explain the nature and scope of population geography? लोकसंख्या भूगोलाचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा ? [10]
- b. Describe the factors affecting on the population distribution? लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा ? [10]
- c. Explain the causes and effects of high fertility? जास्त जन्मदराची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा ? [10]

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

- 1] (388) B. A.(Semester) (65348) GEOGRAPHY PAPER IX Part 3 SEM 5
2] (3129) B.A. (C.B.C.S) (75548) GEOGRAPHY-IX DSE-E108 Part 3 SEM 5
3] (388) B. A.(Semester) (79653) GEOGRAPHY-IX DSE-E108 Part 3 SEM 5

Seat No. **OCT_NOV_2024 WINTER EXAMINATION****Bachelor of Arts NEP 2.0****BA-III sem-V****Sub. Name: GEOGRAPHY-IX DSE-E108****Sub. Code: 95268****Day and Date: NOVEMBER ,28-11-2024****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Figures to the right indicate full marks
 3. Use Sketches/Diagrams wherever necessary

Special Inst.: Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय [5] निवडा.

- i. Which of the following is the correct population data source for whole nation? खालीलपैकी लोकसंख्या आकडेवारीचा कोणता स्रोत संपूर्ण देशाच्या आकडेवारीसाठी अचूक आहे ?
 - A. Census जनगणना
 - B. Survey सर्वेक्षण
 - C. District level household survey जिल्हास्तरीय कुटुंब आणि सुविधा पहाणी
 - D. Population registers लोकसंख्या नोंदणी पत्रके
- ii. Which of the following region have high population distribution? खालीलपैकी कोणत्या प्रदेशात लोकसंख्येचे वितरण जास्त आढळते ?
 - A. Hilly region डोंगराळ प्रदेश
 - B. Desert region वाळवंटी प्रदेश
 - C. Black cotton soil region काळी कापसाची मृदा प्रदेश
 - D. Equatorial region विषुवृत्तीय प्रदेश
- iii. Which of the following is the benefit of the minimum population? खालीलपैकी निम्न लोकसंख्येचा कोणता फायदा आहे ?
 - A. Low pressure on resources साधनसंपत्तीवर कमी ताण
 - B. High labour supply मजुरांचा जास्त पुरवठा
 - C. Large market विस्तृत बाजारपेठ
 - D. Strong defence बळकट संरक्षण दल
- iv. Which of the following cause effects on high birth rate? खालीलपैकी कोणते कारण जास्त जन्मदरावर परिणाम करते. ?
 - A. Late marriage उशिरा विवाह
 - B. High living उच्च रहाणीमान
 - C. Illiteracy अशिक्षितपणा
 - D. Family planning कुटुंब नियोजन

- v. Which of the following state in India having the highest sex ratio in 2011?
 इ. स. २०११ साली खालीलपैकी भारतातील कोणत्या राज्याचे लिंग प्रमाण सर्वात जास्त होते ?
- Maharashtra महाराष्ट्र
 - Karnataka कर्नाटक
 - Kerla केरळ
 - Tamilnadu तामिळनाडू

Q2) Write short notes (Any Three) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) [15]

- Scope of Population Geography लोकसंख्या भूविज्ञानाची व्याप्ती [5]
- Over population अतिरिक्त लोकसंख्या [5]
- High mortality causes जास्त मृत्युदराची कारणे [5]
- Age structure वयोरचना [5]
- Literacy Composition साक्षरता रचना [5]

Q3) Write answers in detail any two of the following questions. [20]
 खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा.

- Explain the nature and significance of the population geography? [10]
 लोकसंख्या भूविज्ञानाचे स्वरूप आणि महत्त्व स्पष्ट करा.
- Explain the factors affecting on the population distribution? [10]
 लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- Describe the causes and effects of low birthrate? [10]
 जन्मदर कमी असण्याची कारणे व परिणाम यांचे वर्णन करा.

* * *

Seat No. _____

MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III sem V

Sub. Name: GEOGRAPHY-IX DSE-E108

Sub. Code: 95268

Total Marks: 40

Day and Date: APRIL ,08-04-2025

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

- Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks
3. Use Sketches/Diagrams wherever necessary

Special Inst.: Use of Map stencils is allowed

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा. [5]

- i. Populations geography is a sub-branch of which geography? लोकसंख्या भूगोल ही कोणत्या भूगोलाची उपशाखा आहे?
- A. Economic Geography आर्थिक भूगोल
B. Political Geography राजकीय भूगोल
C. Human Geography मानवी भूगोल
D. Physical Geography प्राकृतिक भूगोल
- ii. Which of the following a geographical factor is affecting on population distribution? खालीलपैकी लोकसंख्या वितरणावर परिणाम करणारा भौगोलिक घटक कोणता आहे ?
- A. Urbanization नागरीकरण
B. Irrigation जलसिंचन
C. Transportation वाहतूक
D. Topography भूरचना
- iii. Which unit is used to calculate birth rate and death rate? जन्मदर व मृत्युदराची गणना करण्यासाठी कोणते एकक वापरतात ?
- A. Per Thousand दरहजारी
B. Percentage टक्केवारी
C. Degree अंश
D. All of the above वरील सर्व
- iv. Which climatic region of the world has the highest population density? जगातील कोणत्या हवामान प्रदेशात लोकसंख्येची घनता जास्त आहे ?
- A. Desert वाळवंटी
B. Taiga तैगा
C. Tundra टुंड्रा
D. Monsoon मौसमी

- v. Which of the following factor affecting on the population high sex

ratio? खालीलपैकी कोणता घटक लोकसंख्येच्या उच्च लिंग प्रमाणावर परिणाम करतो ?

- A. Social mobility सामाजिक गतिमानता
 B. Superstition अंधश्रद्धा
 C. Traditions रूढी परंपरा
 D. Illiteracy निरक्षरता

Q2) Write short notes (Any Three) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) [15]

- a. Significance of population geography. लोकसंख्या भूगोलाचे महत्त्व. [5]
 b. Growth of World population. जागतिक लोकसंख्येची वाढ. [5]
 c. Sex composition concept. लिंग संरचना संकल्पना. [5]
 d. Factors affecting mortality मृत्युदरावर परिणाम करणारे घटक [5]
 e. Factors Affecting literacy साक्षरतेवर परिणाम करणारे घटक [5]

Q3) Write in detail answers any Two of the following questions. खालीलपैकी कोणत्याही दोन [20]
 प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- a. What is population geography and describe the nature of population geography.? लोकसंख्या भूगोल म्हणजे काय आणि लोकसंख्या भूगोलाच्या स्वरूपांचे वर्णन करा ? [10]
 b. Describe the factors affecting on distribution of Population.? लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणाऱ्या घटकांचे वर्णन करा ? [10]
 c. Explain the causes of high fertility rate of population and suggest remedies to control it? लोकसंख्येच्या जास्त जननदराची कारणे स्पष्ट करा आणि त्यांच्या नियंत्रणाचे उपाय सुचवा ? [10]

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (95268) GEOGRAPHY-IX DSE-E108 Part 3 SEM 5

Seat No	
------------	--

B.A. (Part III) (Semester V) (C.B.C.S)
Examination, November - 2024
Geography (Paper - IX)
Population Geography (DSE-E-108)
Sub. Code : 75548-A

Day and Date : Thursday, 28/11/2024

Total Marks : 40

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All question are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q. 1) Choose the correct alternative for the following questions. (5)

- a) Who is called as the father of population Geography?
 - i) Frederick Reitzel
 - ii) Carl Ritter
 - iii) G.T. Trivarthha
 - iv) Alfred Wegner
- b) Which continent has the largest population distribution in the world?
 - i) America
 - ii) Asia
 - iii) Europe
 - iv) Austrialia
- c) Which population is taken into account in calculating the crude birth rate?
 - i) At the beginning of the year
 - ii) In the middle of the year
 - iii) At the end of the year
 - iv) None of these
- d) What measures are needed to reduce mortality?
 - i) Literacy
 - ii) Urbanization
 - iii) Health facilities
 - iv) All of these

e) The procedure of systematically acquiring and recording information of people officially is called.....

i) Population

ii) Demography

iii) Census

iv) Survey

Q. 2) Write Short Notes (Any three)

(15)

a) Nature of population Geography.

b) A critical examination of Malthu's Theory.

c) Population mobility concept.

d) Measurement of age structure.

e) Significance of population Geography

Q.3) Write answers in detail any two of the following questions.

(20)

a) Define population Geography. Describe scope of population Geography.

b) Describe physical factors affecting on distribution of population.

c) What do you mean by literacy? What are the factors affecting on literacy rate?

मराठी रुपांतर

सूचना:

1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक नकाशे व आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा.

(5)

अ) लोकसंख्या भूगोलाचा जनक कोणास म्हटले जाते ?

अ) फ्रेडरिक रॅट्झेल

ब) कार्ल रिटर

क) जी.टी. त्रीवार्था

ड) आल्फ्रेड वेगनर

Seat No	
------------	--

**B.A. (Part III) (Semester V) (C.B.C.S)
Examination, November - 2024**

Geography

Social Geography (Paper - IX)

Sub. Code : 75548-B

Day and Date : Thursday, 28/11/2024

Total Marks :40

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

Instructions :

- 1) All question are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.
- 3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
- 4) Use of map stencils is allowed.

Q. 1) Choose the correct alternative for the following questions.

(5)

- a) Which of the following is the sub branch of Social Geography?

i) Soil Geography	ii) Oceanography
iii) Biogeography	iv) Population Geography
- b) What is a classified mass of genetically anatomical traits called?

i) Religion	ii) Caste
iii) Race	iv) None of these
- c) What is the biggest obstacle in educational development in India?

i) Urbanization	ii) Poverty
iii) Transportation	iv) Business
- d) In which of the following race most are living in the Africa continent?

i) Negroid	ii) Mangoloid
iii) Caucasoid	iv) Australoid

ब) जगातील सर्वाधिक लोकसंख्या कोणत्या खंडात वितरीत झालेली आहे?

- अ) अमेरिका ब) आशिया
क) युरोप ड) आस्ट्रेलिया

क) ढोबळ जन्मदर काढताना कोणती लोकसंख्या विचारात घेतली जाते?

- अ) वर्षाच्या सुरुवातीची ब) वर्षाच्या मध्यकाळातील
क) वर्षाच्या शेवटची ड) यापैकी एकही नाही

ड) मृत्यूदर कमी करण्यासाठी कोणत्या उपाययोजना गरजेच्या आहेत.

- अ) साक्षरता ब) नागरीकरण
क) आरोग्यसुविधा ड) दिलेले सर्व पर्याय

इ) अधिकृतपणे लोकांची माहिती घेणे आणि रेकॉर्ड करण्याची प्रक्रिया याला..... म्हणतात.

- अ) लोकसंख्या ब) लोकसंख्याशास्त्र
क) जनगणना ड) सर्वेक्षण

प्रश्न 2) टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)

(15)

- अ) लोकसंख्या भूगोलाचे स्वरूप
ब) माल्थसच्या सिद्धांताचे टीकात्मक परिक्षण
क) लोकसंख्या गतिशीलता संकल्पना
ड) बयोरचनेचे मोजमाप
इ) लोकसंख्या भूगोलाचे महत्त्व

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा.

(20)

- अ) लोकसंख्या भूगोल म्हणजे काय ते सांगून त्याची व्याप्ती लिहा.
ब) लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक सांगा.
क) साक्षरता म्हणजे काय? साक्षरतेवर परिणाम करणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.

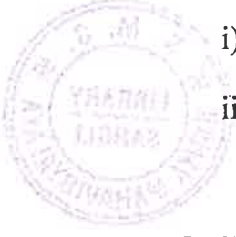
e) What are the components of Social well being?

i) Mental

ii) Social and emotional

iii) Spiritual

iv) All of these

Q. 2) Write Short Notes (Any three)

(15)

a) Nature of social geography

b) Migration in India

c) Religious distribution in India

d) Gender distribution in India

e) Crime in India

Q.3) Write answers in detail any two of the following questions.

(20)

a) Explain the Sub - branches of social geography.

b) Describe the occupational changes in India.

c) Explain the slums problem in India.

मराठी रुपांतर

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) आवश्यक तेथे सुबक नकाशे व आकृत्या काढा.
 - 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा.

(5)

अ) खालीलपैकी कोणती सामाजिक भूविज्ञानाची उपशाखा आहे ?

अ) मृदा भूगोल

ब) सागरी भूगोल

क) जैविक भूगोल

ड) लोकसंख्या भूगोल

Seat No.

SEC - Geography

OCT_NOV_2024 WINTER EXAMINATION

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III sem-V

Sub. Name: SEC5-Introduction to Water Analysis

Sub. Code: 97413

Day and Date: DECEMBER ,08-12-2024

Total Marks: 50

Time: 10:30 AM To 11:30 AM

- Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q1) Choose the correct alternative for the following question. खालील प्रश्नासाठी योग्य पर्याय [50] निवडा.

- i. Which of the following is the largest source of freshwater on Earth?
खालीलपैकी पृथ्वीवरील गोड्या पाण्याचा सर्वात मोठा स्रोत कोणता आहे ?
- A. Rivers नद्या
B. Lakes तलाव
C. Glaciers हिमनदी
D. Groundwater भूजल
- ii. What percentage of Earth's water is saltwater found in oceans?
पृथ्वीच्या पाण्यापैकी किती टक्के खारे पाणी महासागरांमध्ये आढळते ?
- A. 50%
B. 70%
C. 97%
D. 90%
- iii. Which of the following is NOT a source of surface water?
खालीलपैकी कोणते पृष्ठभाग पाण्याचे स्रोत नाही ?
- A. Rivers नद्या
B. Lakes सरोवर
C. Aquifers जलचर
D. Ponds तलाव
- iv. What is the term for the practice of using treated wastewater for irrigation?
सिंचनासाठी प्रक्रिया केलेले सांडपाणी वापरण्याच्या सरावाला काय संज्ञा आहे ?
- A. Rainwater harvesting पावसाचे पाणी साठवणे
B. Greywater reuse ग्रेवॉटरचा पुनर्वापर
C. Desalination डिसेलिनेशन
D. Flood irrigation पूर सिंचन
- v. Which of the following is a common method for conserving water in agriculture?
खालीलपैकी कोणती पद्धत शेतीमध्ये पाणी वाचवण्याची सामान्य पद्धत आहे ?

- A. Traditional ploughing पारंपारिक नांगरणी
- B. Drip irrigation टिबक सिंचन
- C. Flood irrigation पूर सिंचन
- D. Monoculture मोनोकल्चर

- vi. What is the main benefit of rainwater harvesting in urban areas?
शहरी भागात पावसाचे पाणी साठवण्याचा मुख्य फायदा काय आहे ?
- A. Reducing air pollution वायू प्रदूषण कमी करणे
 - B. Increasing groundwater levels भूजल पातळीत वाढ
 - C. Providing a source of irrigation सिंचनाचा स्रोत उपलब्ध करून देणे
 - D. Alleviating pressure on municipal water supplies नगरपालिका पाणी पुरवठ्यावरील दबाव कमी करणे
- vii. What property of water allows it to form hydrogen bonds?
पाण्याचा कोणता गुणधर्म हायड्रोजन बंध तयार करण्यास परवानगी देतो ?
- A. Its ionic nature त्याचा आयनिक स्वभाव
 - B. Its polarity त्याची ध्रुवीयता
 - C. Its density त्याची घनता
 - D. Its viscosity त्याची चिकटपणा
- viii. Which characteristic of water contributes to the phenomenon of surface tension?
पाण्याचे कोणते वैशिष्ट्य पृष्ठभागाच्या तणावाच्या घटनेत योगदान देते ?
- A. Its low density त्याची कमी घनता
 - B. Its high specific heat त्याची उच्च विशिष्ट उष्णता
 - C. Its hydrogen bonding त्याचे हायड्रोजन बाँडिंग
 - D. Its thermal conductivity त्याची थर्मल चालकता
- ix. What is the term for the amount of water vapor present in the air?
हवेत असलेल्या पाण्याच्या वाफेच्या प्रमाणास काय म्हणतात ?
- A. Humidity आर्द्रता
 - B. Precipitation वर्षा
 - C. Evaporation बाष्पीभवन
 - D. Condensation सांद्रीभवन
- x. Which of the following is the most common waterborne disease?
सर्वात सामान्य जलजन्य आजार कोणता आहे ?
- A. Cholera कॉलरा
 - B. Malaria मलेरिया
 - C. Tuberculosis क्षयरोग
 - D. Hepatitis B हिपॅटायटीस बी
- xi. What is the primary cause of cholera?
कॉलरा आजाराचे प्राथमिक कारण काय आहे ?
- A. Viruses व्हायरस
 - B. Bacteria बॅक्टेरिया
 - C. Parasites परजीवी

D. Fungi बुरशी

xii.

Which of the following symptoms is most commonly associated with waterborne diseases?

खालीलपैकी कोणते लक्षण सामान्यतः जलजन्य रोगांशी संबंधित आहे ?

- A. Skin rashes त्वचेवर पुरळ उठणे
- B. Nausea and vomiting मळमळ आणि उलट्या
- C. Cough and fever खोकला आणि ताप
- D. Muscle pain स्नायू दुखणे

xiii.

Which of the following is NOT a characteristic of water?

खालीलपैकी कोणते पाण्याचे वैशिष्ट्य नाही ?

- A. Colorless and odorless रंगहीन आणि गंधहीन
- B. High heat of vaporization बाष्पीकरणाची उच्च उष्णता
- C. Nonpolar molecule नॉनपोलर रेणू
- D. Cohesion and adhesion सुसंवाद आणि आसंजन

xiv.

What preventive measure is most effective in reducing the risk of waterborne diseases?

जलजन्य रोगांचा धोका कमी करण्यासाठी कोणता प्रतिबंधात्मक उपाय सर्वात प्रभावी आहे ?

- A. Vaccination लसीकरण
- B. Boiling water before drinking पिण्यापूर्वी पाणी उकळणे
- C. Wearing masks मास्क घालणे
- D. Using hand sanitizer हँड सॅनिटायझर वापरणे

xv.

What is the first step in the water sampling procedure?

पाण्याच्या नमुन्याच्या प्रक्रियेची पहिली पायरी कोणती आहे ?

- A. Labeling the sample containers नमुना कंटेनरला लेबलिंग
- B. Selecting the sampling site सॅम्पलिंग साइट निवडणे
- C. Analyzing the water sample पाण्याच्या नमुन्याचे विश्लेषण करणे
- D. Cleaning the sampling equipment सॅम्पलिंग उपकरणे साफ करणे

xvi.

Which of the following containers is typically used for collecting water samples?

पाण्याचे नमुने गोळा करण्यासाठी खालीलपैकी कोणत्या कंटेनरचा वापर केला जातो ?

- A. Plastic bags प्लास्टिक पिशव्या
- B. Glass bottles काचेच्या बाटल्या
- C. Metal cans धातूचे डबे
- D. Paper cups कागदी कप

xvii.

Why is it important to avoid contamination when collecting water samples?

पाण्याचे नमुने गोळा करताना दूषित होणे टाळणे का महत्त्वाचे आहे ?

- A. To ensure accurate results अचूक परिणाम सुनिश्चित करण्यासाठी
- B. To prevent spills गळती रोखण्यासाठी
- C. To save time वेळ वाचवण्यासाठी
- D. To reduce costs खर्च कमी करण्यासाठी

xviii. What should be done to the sampling container before use?

वापरण्यापूर्वी सॅम्पलिंग कंटेनरचे काय करावे ?

- A. Rinse it with the water to be sampled नमुन्यासाठी ते पाण्याने स्वच्छ धुवा
- B. Leave it empty ते रिकामे ठेवा
- C. Fill it with air ते हवेने भरा
- D. Freeze it ते गोठवा

xix. When collecting a water sample from a river, where is the best location to take the sample?

नदीतून पाण्याचा नमुना गोळा करताना, नमुना घेण्यासाठी सर्वोत्तम ठिकाण कोठे आहे ?

- A. Near the bank नदीच्या काठाजवळ
- B. In the middle of the river नदीच्या मध्यभागी
- C. At the bottom of the river नदीच्या तळाशी
- D. At a shallow area उथळ भागात

xx. Which instrument is commonly used to measure the pH of water? पाण्याचा pH

मोजण्यासाठी सामान्यतः कोणते उपकरण वापरले जाते ?

- A. Turbidimeter टर्बिडिमीटर
- B. pH meter पीएच मीटर
- C. Spectrophotometer स्पेक्ट्रोफोटोमीटर
- D. Conductivity meter चालकता मीटर

xxi. What is the primary purpose of a spectrophotometer in water analysis?

पाण्याच्या विश्लेषणामध्ये स्पेक्ट्रोफोटोमीटरचा प्राथमिक उद्देश काय आहे ?

- A. Measuring temperature तापमान मोजणे
- B. Analyzing turbidity टर्बिडिटीचे विश्लेषण
- C. Measuring light absorbance of substances पदार्थाचे प्रकाश शोषण मोजणे
- D. Determining pH levels pH पातळी निश्चित करणे

xxii. Which instrument is used to measure the turbidity of water?

पाण्याची गढूळता मोजण्यासाठी कोणते उपकरण वापरले जाते ?

- A. Thermometer थर्मामीटर
- B. Conductivity meter चालकता मीटर
- C. Turbidimeter टर्बिडिमीटर
- D. Refractometer रिफ्रॅक्टोमीटर

xxiii. For what measure a dissolved oxygen (DO) meter is used?

विरघळलेला ऑक्सिजन (DO) मीटर काय मोजण्यासाठी वापरला जातो ?

- A. Total dissolved solids एकूण विरघळलेले घन पदार्थ
- B. Oxygen levels in water पाण्यात ऑक्सिजनची पातळी
- C. Nutrient levels पोषक पातळी
- D. Water temperature पाण्याचे तापमान

xxiv. Which of the following methods is commonly used to assess biological oxygen demand (BOD)?

जैविक ऑक्सिजन मागणी (BOD) चे मूल्यांकन करण्यासाठी खालीलपैकी कोणती पद्धत सामान्यतः वापरली जाते ?

- A. Using a pH meter pH मीटर वापरणे
- B. Incubating water samples for a specific period विशिष्ट कालावधीसाठी पाण्याचे नमुने उष्णायन करणे
- C. Measuring conductivity चालकता मोजणे
- D. Analyzing light absorbance प्रकाश शोषक विश्लेषण

xxv. Water is less dense in its solid form than in its liquid form because..

पाणी त्याच्या द्रव स्वरूपापेक्षा घन स्वरूपात कमी दाट असते याचे कारण ...

- A. Allows ice to sink in water. बर्फ पाण्यात बुडू देते.
- B. Causes ice to float on water. बर्फ पाण्यावर तरंगण्यास कारणीभूत ठरते.
- C. Prevents lakes from freezing completely. तलाव पूर्णपणे गोठण्यापासून प्रतिबंधित करते
- D. Increases water's boiling point. पाण्याचा उत्कलन बिंदू वाढवते.

* * *

QP-3816

Total No. of Pages : 5

Seat No.

SEC- Geography

MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0

Sub. Name: SEC5-Introduction to Water Analysis

Sub. Code: 97413 BA-III Sem V

Day and Date: APRIL ,13-04-2025

Total Marks: 50

Time: 02.30 PM To 04:00 PM

Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Q1) Choose the correct alternatives for the following questions. खाली दिलेल्या प्रश्नासाठी योग्य [50] पर्याय निवडा.

- i. What is the main source of water? पाण्याचा मुख्य स्रोत कोणता आहे ?
 - A. Sea समुद्र
 - B. Well विहीर
 - C. Rivers नद्या
 - D. Rain पाऊस
- ii. Rivers are a source of which type of water? नद्या कोणत्या प्रकारच्या पाण्याचा स्रोत आहेत ?
 - A. Salty water खारट पाणी
 - B. Fresh water ताजे पाणी
 - C. Hot water गरम पाणी
 - D. Ice बर्फ
- iii. Why is seawater not suitable for drinking? समुद्राचे पाणी का प्यायले जात नाही ?
 - A. Because it is too cold कारण ते खूप थंड असते
 - B. Because it has salt कारण त्यात मीठ असते
 - C. Because it is too deep कारण ते खूप खोल असते
 - D. Because it doesn't flow कारण ते वाहते नाही
- iv. What do we use water for daily? आपण दररोज कोणत्या गोष्टीसाठी पाणी वापरतो ?
 - A. For building houses घर बांधण्यासाठी
 - B. For cooking food अन्न शिजवण्यासाठी
 - C. For stitching clothes कपडे शिवण्यासाठी
 - D. For making paper कागद तयार करण्यासाठी
- v. How is water used in agriculture? शेतीसाठी पाणी कोणत्या पद्धतीने वापरले जाते ?
 - A. Irrigation सिंचन
 - B. Cooking स्वयंपाक
 - C. Drinking water पाणी प्यायला
 - D. Swimming पोहण्यासाठी

- Why is water used in industries? कारखान्यांमध्ये पाणी कोणत्या कारणासाठी वापरले जाते ?
- A. For manufacturing process उत्पादन प्रक्रियेसाठी
 B. For planting trees झाडे लावण्यासाठी
 C. For feeding animals जनावरे पाजण्यासाठी
 D. For playing खेळण्यासाठी
- vii. Why is water essential for keeping our body healthy?
 आपले शरीर निरोगी ठेवण्यासाठी पाणी का आवश्यक आहे ?
- A. Because it generates heat कारण ते उष्णता निर्माण करते
 B. Because it removes toxins कारण ते विषारी पदार्थ बाहेर टाकते
 C. Because it keeps the body hydrated कारण ते शरीर हायड्रेट ठेवते
 D. Because it increases weight कारण ते वजन वाढवते
- viii. Which animal can survive the longest without drinking water?
 कोणता प्राणी पाणी न पिता जास्त दिवस जगू शकतो ?
- A. Elephant हत्ती
 B. Horse घोडा
 C. Camel उंट
 D. Cat मांजर
- ix. How is water used in transportation? वाहतूक क्षेत्रात पाणी कशासाठी वापरले जाते ?
- A. For operating ships through waterways जलमार्गाने जहाजे चालवण्यासाठी
 B. For running trains रेल्वे चालवण्यासाठी
 C. For flying planes विमान उडवण्यासाठी
 D. For riding bicycles सायकल चालवण्यासाठी
- x. What is the color of water? पाण्याचा रंग कोणता असतो ?
- A. Blue निळा
 B. Transparent पारदर्शक
 C. Green हिरवा
 D. White पांढरा
- xi. What is the smell of water?. पाण्याला कोणता वास असतो ?
- A. Sweet गोडसर
 B. Strong उग्र
 C. No smell कोणताही नाही
 D. Floral फुलांचा
- xii. In which states does water exist? पाणी कोणत्या अवस्थांमध्ये आढळते ?
- A. Only liquid केवळ द्रव
 B. Liquid, Solid, Gas द्रव, घन, वायू
 C. Only gas केवळ वायू
 D. Only solid केवळ घन

- xiii. Which disease is caused by drinking contaminated water?
दूषित पाणी प्यायल्यामुळे कोणता आजार होतो ?
- Diabetes मधुमेह
 - Cholera कॉलरा
 - Arthritis संधीवात
 - Acidity ॲसिडिटी
- xiv. What causes typhoid? टायफॉईड हा आजार कोणत्या कारणाने होतो ?
- Contaminated water and food दूषित पाणी आणि अन्न
 - Mosquito bites मच्छर चावल्याने
 - Cold weather थंड हवामानामुळे
 - Overeating जास्त खाल्ल्यामुळे
- xv. Which of the following is a water-borne disease?
खालीलपैकी कोणता पाण्याद्वारे होणारा आजार आहे ?
- Malaria मलेरिया
 - Cholera कॉलरा
 - Heart disease हृदयरोग
 - Diabetes मधुमेह
- xvi. Why are water samples collected? पाण्याचे नमुने कशासाठी गोळा केले जातात ?
- To change the color of water पाण्याचा रंग बदलण्यासाठी
 - To test water quality पाण्याच्या गुणवत्तेची तपासणी करण्यासाठी
 - For selling water पाणी विक्रीसाठी
 - To enlarge a lake तलाव मोठा करण्यासाठी
- xvii. What type of container should be used for water sample collection?
पाण्याचा नमुना गोळा करताना कोणते भांडे वापरावे ?
- Iron container लोखंडी भांडे
 - Clean and sterilized bottle स्वच्छ आणि निर्जंतुक बाटली
 - Paper bag कागदी पिशवी
 - Clay pot मातीचा भांडे
- xviii. How should the bottle be before collecting water?
पाणी गोळा करण्यापूर्वी बाटली कशी असावी ?
- Dirty मळकी
 - Sterilized and clean निर्जंतुक आणि स्वच्छ
 - Half-filled अर्धी भरलेली
 - Without a cap झाकण नसलेली
- xix. What is necessary while collecting water samples?
पाण्याचे नमुने घेताना काय करणे आवश्यक आहे ?
- Hygiene and proper procedure स्वच्छता आणि योग्य पद्धत
 - Using any bottle to collect water कोणत्याही बाटलीत पाणी घेणे
 - Pouring water into the bottle by hand हाताने बाटलीत पाणी टाकणे

D. Storing water for a long time पाणी साठवून ठेवणे

xx. Which instrument is used to measure the pH value of water?

पाण्याच्या pH मूल्य मोजण्यासाठी कोणते उपकरण वापरले जाते ?

- A. Spectrometer स्पेक्ट्रोमीटर
- B. pH Meter pH मीटर
- C. Thermometer थर्मामीटर
- D. Barometer बॅरोमीटर

xxi. Which instrument is used to measure turbidity (cloudiness) of water?

टर्बिडिटी (गढूळपणा) मोजण्यासाठी कोणते उपकरण वापरले जाते ?

- A. Turbidity Meter टर्बिडिटी मीटर
- B. pH Meter pH मीटर
- C. Hydrometer हायड्रोमीटर
- D. Spectrometer स्पेक्ट्रोमीटर

xxii. What is the most important parameter for water quality?

पाण्याच्या गुणवत्तेसाठी सर्वात महत्त्वाचा पॅरामीटर कोणता आहे ?

- A. Color रंग
- B. Odor गंध
- C. pH Value pH मूल्य
- D. Taste चव

xxiii. What is the pH of pure water? शुद्ध पाण्याचा pH किती असतो ?

- A. 5
- B. 7
- C. 9
- D. 11

xxiv. What does TDS (Total Dissolved Solids) in water mean?

पाण्यातील TDS (Total Dissolved Solids) म्हणजे काय ?

- A. Total dissolved solids in water पाण्यातील एकूण विरघळलेले घन पदार्थ
- B. Oxygen level in water पाण्यातील ऑक्सिजनचे प्रमाण
- C. Water temperature पाण्याचे तापमान
- D. Bacteria in water पाण्यातील बॅक्टेरिया

xxv. What is the acceptable TDS level for drinking water?

TDS चे प्रमाण किती असले तर पाणी पिण्यास योग्य मानले जाते ?

- A. Less than 500 mg/L 500 mg/L पेक्षा कमी
- B. More than 2000 mg/L 2000 mg/L पेक्षा जास्त
- C. Less than 1000 mg/L 1000 mg/L पेक्षा कमी
- D. More than 5000 mg/L 5000 mg/L पेक्षा जास्त

QP-3816

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (97413) SEC5-Introduction to Water Analysis Part 3 SEM 5

B.A. – IIIrd Year

SEM – VI

“GEOGRAPHY”

Previous Year

Question Papers

Academic Year

(2024-25)

SO-67

Total No. of Pages : 3

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - III) (Semester -VI) (CBCS)

Examination, April-2025

ABILITY ENHANCEMENT COMPULSORY COURSE (AECC -6)

English for Communication (Compulsory English) (Paper - F)

Sub. Code : 75702

Day and Date : Monday, 07/04/2025

Total Marks : 40

Time : 02:30 p.m. to 04:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures in the right indicate full marks.

Q1) A) Rewrite the following sentences by choosing the correct alternatives [3] given below.

1) The _____ eyes of the old man expressed such earnest entreaty that Mr. Falconbridge was touched.

A) brown	B) hazel
C) blue	D) green

2) The King and the hermit removed the man's clothing and found _____ in his stomach.

A) a silver coin	B) a dagger
C) a scare	D) a large wound

3) 'The Mystic Drum' represents the _____ culture.

A) Indian	B) African
C) Nigerian	D) Australian

- B) Answer the following questions in a word or a phrase or a sentence. [3]**
- 1) How much rupees does the man offer to the boy in 'Eight Rupees'?
 - 2) How does the poet describe the nerves of the soldiers?
 - 3) What is meant by 'the nomad feet are still'?
- Q2) A) Answer the following questions in 3-4 sentences each. (2 out of 3) [4]**
- 1) Why was it no small task to find a new lighthouse keeper?
 - 2) What do you think of the rich man? Why he is very much pleased?
 - 3) What happens when the speaker continues to beat the drum?
- B) Write a short note on the following in about 7-8 sentences. (1 out of 2) [4]**
- 1) The efforts of the King to get answers in 'Three Questions'.
 - 2) The theme of 'Two Dead Soldiers'.
- C) Give antonyms of the following words : [2]**
- 1) curse
 - 2) honest
- Q3) A) Build up a short piece of group discussion on the following topic. [8]**
- The role of voters in strengthening democracy.

OR

Science and Superstition

- B) Read the following passage and make notes using 'Flow Chart Method' or 'Tree Diagram Method'. [8]**

Pollution means the harmful materials into the environment. These harmful materials are called pollutants. The pollution is further classified into the four types like air pollution, water pollution, soil pollution and noise pollution. Air pollution is

a mix of hazardous particles from both human-made and natural sources. Air pollution means the harmful contaminants in the atmosphere. These contaminants are caused by natural happenings and man-made activities. The natural causes are the smoke from forest fires, cyclones and volcanic eruptions. The man-made causes are the use of vehicles, factory gases, nuclear wastes, burning fossil fuels, gases from industries and burning of garbage waste. There are various effects of air pollution on the environment and human beings. The effects of air pollution on the environment are global warming, acid rain, depletion of O₃, hazards to wildlife. The effects of air pollution on the life of human beings are risk of respiratory illness risk of skin diseases, risk of cancer and various disorders.

OR

You are planning to qualify for MPSC Group-A posts like Deputy Collector or Tahsildar. Make notes of various required skills, plans, management, comprehensive study and what you must do to qualify for the post. Use the 'Mind Mapping' method for this purpose.

- Q4) A) Imagine yourself as the editor of a popular English newspaper published from India. Develop an outline to write an editorial to the newspaper on the occasion of forthcoming Indian Premier League (IPL) Cricket matches in India. [8]

OR

You are working at a popular English radio station. Prepare a script for an interview of Dr. A.P.J. Abdul Kalam. Imagine necessary details such as the occasion of the interview, the contribution of interviewee, his famous books, message for the youth, etc.

SG-73

Total No. of Pages : 03

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part-III) (Semester-VI) (CBCS)

Examination, November 2024

AECC-6: ENGLISH

English for Communication (Paper-F)

Sub. Code : 75702

Day and Date: Friday, 29-11-2024

Total Marks: 40

Time: 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

- Instructions:**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 a) Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. (03)

- i) Skavinski, the lighthouse keeper in Aspinwall, had patience of
 - (A) an Indian
 - (B) an Australian
 - (C) a Brazilian
 - (D) an African
- ii) When the King approached the hermit, he was in front of his hut.
 - (A) swimming
 - (B) digging the ground
 - (C) cutting trees
 - (D) praying
- iii) The outsider in the poem 'The Mystic Drum' stands for
 - (A) communalism
 - (B) religion
 - (C) guest
 - (D) Western imperialism

SG-73

b) Answer the following questions in one word/phrase/sentence each. (03)

- i) How much does the boy charge for shoe shine?
- ii) Why is the colour and texture of the cloth, the flesh and the skin the same?
- iii) What does the poetess mourn for in the poem 'Bora Ring'?

Q.2 a) Answer the following question in 3-4 sentences each. (Any Two) (04)

- i) Why was it necessary to fill the post of lighthouse keeper at the earliest moment possible?
- ii) How is the shoe polish boy a clever salesperson?
- iii) Describe the beauty of nature in the poem 'The Mystic Drum'?

b) Write a short note on the following in about 7-8 sentences. (Any One) (04)

- i) Skavinski
- ii) The title of the poem 'The Mystic Drum'

c) Give antonyms for the following words. (02)

- i) difficult ×
- ii) give ×

Q.3 a) Build up a short piece of Group Discussion on the following topic. (08)

- i) Urban Life or Rural Life

OR

- ii) Social Media : Boon or Curse

b) i) Read the following passage carefully and make notes using the format of tree diagram. (08)

There are two main types of drinks: Alcoholic and Non-alcoholic. Alcoholic drinks are Spirits and Wines. Non-alcoholic drinks are divided into Hot drinks and Cold drinks. Hot drinks are tea, coffee, etc. And Cold drinks are further divided into Aerated and Non-aerated drinks. Aerated cold drinks are lemonade and soda. The non-aerated drinks are squashes and fruit juices.

OR

ii) Read the following passage carefully and make notes using the format of flow chart.

First take the sugarcane and put them in the lifting chain. It will be lifted and put into the crushing machine. Then its juice will be taken out with the help of the pressing machine. Then the mixture of the carbon and other chemicals will be mixed in it and the process of decolourization will be held. Next it will be transferred to the huge boiler and must provide a tremendous heat with electric power to the boiler. Then the thin liquid will be converted into thick and concentrated liquid. This concentrated liquid should be evaporated till crystallization. Then the final product in the form of pure, white and crystalized sugar will be produced.

Q.4 i) You are going to read news in English on TV. Prepare a script for news reading including one news item on politics, education, sports and international event. (08)

OR

ii) You are working with a popular TV channel. Prepare a script in English for compering a comedy show. Imagine the necessary details.

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION**

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III sem VI

Sub. Name: English (Compulsory) AECC 6

Sub. Code: 95356

Day and Date: APRIL ,07-04-2025

Time: 02.30 PM To 04:00 PM

Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Total Marks: 40

Q1)

a. Rewrite the following sentences [3]
by choosing the correct alternatives given below.

A) _____ is the central character of 'The Lighthouse Keeper of Aspinwall'.

i) Sienkiewicz ii) A shoe boy

iii) Skavinski iv) The hermit

B) The shoe polish boy had everything except _____.

i) polish color ii) shoe lace

iii) brush iv) footrest

C) 'Bora Ring' describes the loss of _____ aboriginal culture.

i) Indian ii) African

iii) Australian iv) Russian

b. Answer the following questions in a word or a phrase or a sentence. [3]

A) What was the hermit doing when the King approached him?

B) What does the outsider mentioned in the poem stand for?

C) Who wrote the poem 'Two Dead Soldiers'?

c. Give synonyms of the following words: [2]

A) countenance

B) alien

Q2)

a. Answer the following questions in 3-4 sentences each (2 out of 3). [4]

A) Why could the King not return to his kingdom?

B) What kind of lesson does Murli Das Melwani give us?

C) Describe the beauty of nature in the poem 'The Mystic Drum'.

b. Write a short note on the following in about 7-8 sentences (1 out of 2). [4]

A) Life on a tower

B) The two dead soldiers

Q3)

- a. **Build up a short piece of group discussion on the following topic:** [8]
 Role of social media and college students
 OR
 Issue of water crisis and solutions

- b. **Read the following passage and make notes using 'Tree Diagram'.** [8]

There are three types of oil. The first one is groundnut oil. This is derived from groundnuts. Groundnut oil is used for cooking and eating. The groundnut oil is also known as peanut oil, or arachis oil. It is a vegetable oil derived from peanuts. The oil has a strong peanut flavour and aroma. It is often used in American, Chinese, Indian, African and Southeast Asian cuisine, both for general cooking, and in the case of roasted oil, for added flavour. The second kind of oil is Vegetable oil. We get from vegetables and flowers. This can be used to make soaps, medicines and scents. It is useful for heart health. It is a good source of energy for the body. Third kind of oil is mineral oil. It is found in the crust of the earth. It is used for machine, in the factories. It is a colourless and odourless oil. It does not readily react with other substances. It is also used as a lubricant in various applications. It is also used in the industry vehicles.

OR

You are planning to win the University gold medal in BA degree in English. Map out the required skills, strategies, management, plans and make notes of what you must do to win the gold medal. Use the 'Mind Mapping' technique for this purpose.

Q4)

- a. You are going to read news in English at a radio station in New Delhi. Prepare a script for News reading of 10 minutes duration. (Include various current updates of India.) [8]

OR

You are working at a popular TV channel in India. Prepare a script in English to comper a TV programme on the precautions to be taken by the citizens during the heat-waves of hot summer days in April and May. Imagine the necessary details.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION**

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III Sem VI

Sub. Name: GEOGRAPHY-X DSE-E231

Sub. Code: 95381

Day and Date: APRIL ,04-04-2025

Time: 02.30 PM To 04:00 PM

Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks
3. Use Sketches/Diagrams wherever necessary

Special Inst.: Use of map stencil is allowed.

Total Marks: 40

Q1) Choose the correct alternative for the following questions: ./ खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या [5]
पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा. .

i. **Economic Geography is the sub branch of which of the following Geography? / आर्थिकभूगोलशास्त्र कोणत्या भूगोलशास्त्राची उपशाखा आहे ?**

- A. Physical Geography / प्राकृतिक भूगोलशास्त्र
- B. Human Geography/ मानवी भूगोलशास्त्र
- C. Political Geography / राजकीय भूगोलशास्त्र
- D. None of these/ यापैकी नाही

ii. **Quaternary Economic activity is mainly related to which sector?/ चतुर्थक आर्थिक क्रिया प्रामुख्याने कोणत्या क्षेत्राशी संबंधित आहे ?**

- A. Agricultural production/ कृषी उत्पादन
- B. Construction / बांधकाम
- C. Information technology and research/ माहिती तंत्रज्ञान आणि संशोधन
- D. Textile industry/ वस्त्रोद्योग

iii. **Which is the largest iron and steel manufacturing center in America? / अमेरिकेतील सर्वात मोठे लोखंड आणि पोलाद उत्पादन केंद्र कोणते आहे ?**

- A. A) New York / न्यूयॉर्क
- B. Chicago / शिकागो
- C. Los Angeles/ लॉस एंजेलिस
- D. Pittsburgh/ पिट्सबर्ग

iv. **Which of the following is a pure or non-weight loss raw material? खालीलपैकी शुद्ध किंवा वजन कमी न होणारा कच्चा माल कोणता ?**

- A. a) Iron ore / लोह खनिज
- B. Cotton / कापूस
- C. Sugarcane / ऊस
- D. Coal/ दगडी कोळसा

v. **Which is the largest major export group from India to the USA? /**

QP-3383

भारतातून संयुक्त राष्ट्र अमेरिकेत सर्वाधिक निर्यात होणारा प्रमुख वस्तूगट कोणता आहे ?

- Information technology and pharmaceuticals/ माहिती तंत्रज्ञान आणि फार्मास्युटिकल्स
- Petroleum products/ पेट्रोलियम उत्पादने
- Automobiles and heavy machinery/ मोटारी आणि अवजड यंत्रसामग्री
- Agricultural products / कृषी उत्पादने

Q2) Write Short Notes (Any three out of five) / टीपा लिहा. (पाच पैकी कोणत्याही तीन)

[15]

- Branches of Economic Geography. / आर्थिक भूगोलशास्त्राच्या शाखा
- Natural factors affecting on location of industrial activities / उद्योगांच्या स्थानिकीकरणावर परिणाम करणारे नैसर्गिक घटक.
- Merits and demerits of Alfred Weber's theory of industrial location/ आल्फ्रेड वेबरचा औद्योगाच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांताचे गुण व दोष
- Concept of Manufacturing Region / उत्पादन क्षेत्राची संकल्पना.
- Sugar industry of Brazil / ब्राझीलचा साखर उद्योग.

Q3) Write in detail answers any two of the following questions: / खालिल प्रश्नांची [20] सविस्तर उत्तरे लिहा. (तीन पैकी दोन)

- What is economic activities and Classify economic activities / आर्थिक क्रिया म्हणजे काय सांगून, आर्थिक क्रियांचे वर्गीकरण करा.
- Describe the automobile industry in India/ भारतातील स्वयंचलित वाहन उद्योगांचे वर्णन करा.
- Explain international Trade between India and USA / भारत आणि संयुक्त संस्थान यांच्यातील आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे वर्णन करा.

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (95381) GEOGRAPHY-X DSE-E231 Part 3 SEM 6

Seat	
No.	

SO- 52

Total No. of Pages : 3

B.A. (Part-III) (Semester – VI)
Examination, April - 2025
GEOGRAPHY
(DSE-E-231) Economic Geography (Paper-X)
Sub. Code - 75746/65646/80046

Day and Date : Friday, 04/04/2025

Total Marks : 40

Time : 02.30 p.m. to 04:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Figures to the right indicate full marks.**
 - 3) **Neat diagrams and maps should be drawn wherever necessary.**
 - 4) **Use of map stencils is allowed.**

Q.1) Choose the correct alternative for the following questions: 05

- 1) Which of the following subjects is of special importance for the study of human and human economic condition?
 - a) Oceanography
 - b) Economic geography
 - c) Regional geography
 - d) Social geography
- 2) Which of the following is a geographical factor affecting on agriculture?
 - a) Topography
 - b) Economic factors
 - c) Social factors
 - d) Political factors
- 3) What is the raw material that retains weight in production process?
 - a) Iron ore
 - b) Coal
 - c) Cotton
 - d) Sugarcane
- 4) Which of the following is not an objective of creating a Special Economic Zone?
 - a) Promoting domestic as well as foreign investment
 - b) Generate employment opportunities
 - c) To develop infrastructural facilities
 - d) To control the population of the country

SO- 52

- 5) Which of the following is related to the importance of transportation?
- a) Trade progress b) Industrial progress
c) Employment availability d) All of these

Q.2) Write short notes on any three of the following :

15

- a) Nature of Economic Geography
b) Geographical factors affecting on location of industrial activity
c) Production of Iron and Steel Industry in United States
d) Merits and demerits of Railway transportation
e) Atlantic Ocean Routes

Q.3) Write in detail on any two of the following questions.

20

- a) Explain the branches of Economic Geography.
b) Explain the Alfred Weber's theory of industrial location.
c) Give a detailed account of automobile industry in India.

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक नकाशे व आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.1) खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

05

- 1) मानव व मानवी जीवनाच्या आर्थिक स्थितीचे अध्ययन करण्यासाठी खालीलपैकी कोणत्या विषयाच्या अभ्यासास विशेष महत्त्व आहे?
- अ) सागरशास्त्र ब) आर्थिक भूगोल
क) प्रादेशिक भूगोल ड) सामाजिक भूगोल
- 2) खालीलपैकी कोणता कृषीवरती परिणाम करणारा भौगोलिक घटक आहे?
- अ) भूपृष्ठरचना ब) आर्थिक घटक
क) सामाजिक घटक ड) राजकीय घटक

- 3) उत्पादन प्रक्रियेत वजन कायम राहणारा कच्चा माल कोणता ?
 अ) लोहखनिज ब) दगडी कोळसा
 क) कापूस ड) ऊस
- 4) विशेष आर्थिक क्षेत्र निर्मितीचे खालीलपैकी कोणते उद्दिष्ट नाही ?
 अ) देशी तसेच परकीय गुंतवणुकीस प्रोत्साहन देणे
 ब) रोजगाराच्या संधी निर्माण करणे.
 क) पायाभूत सुविधांचा विकास करणे
 ड) देशाची लोकसंख्या नियंत्रित करणे
- 5) खालीलपैकी काय वाहतुकीच्या महत्त्वाशी संबंधित आहे ?
 अ) व्यापाराची प्रगती ब) औद्योगिक प्रगती
 क) रोजगार उपलब्धता ड) दिलेले सर्व पर्याय

प्र. 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर टीपा लिहा.

15

- अ) आर्थिक भूगोलाचे स्वरूप
 ब) औद्योगिक क्रियांच्या स्थानावर परिणाम करणारे भौगोलिक घटक
 क) संयुक्त संस्थानातील लोह आणि पोलाद उद्योगाचे उत्पादन
 ड) रेल्वे वाहतुकीचे गुण आणि दोष
 इ) अटलांटिक महासागर मार्ग

प्र. 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

20

- अ) आर्थिक भूगोलाच्या शाखा स्पष्ट करा.
 ब) आल्फ्रेड वेबरचा औद्योगिक स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 क) भारतातील स्वयंचलित वाहन उद्योगाची तपशीलवार माहिती द्या.

Seat No.	
----------	--

SG-96

Total No. of Pages : 4

B.A. (Part - III) (Semester - VI) (CBCS)

Examination, November-2024

GEOGRAPHY

Economic Geography (Paper No. - X) DSE-E-231

Sub. Code : 75746

Day and Date : Tuesday, 26/11/2024

Total Marks : 40

Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) **All questions are compulsory.**
 - 2) **Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
 - 3) **Figures to the right indicate full marks.**
 - 4) **Use of map stencil is allowed.**

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [5]

- 1) Economic Geography is the sub branch of which of the following Geography?
 - A) Physical Geography
 - B) Human Geography
 - C) Political Geography
 - D) None of these
- 2) Which of the following natural factor is affecting on human economic activities?
 - A) Technology
 - B) Transportation
 - C) Climate
 - D) All of these
- 3) In which part of the United States of America is the iron and steel industry concentrated?
 - A) North-West
 - B) South
 - C) West
 - D) North-East

मराठी रूपांतर

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
- 2) आवश्यक तेथे नीटनेटक्या आकृत्या व नकाशे काढावेत.
- 3) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 4) नकाशा स्टॅन्सिल वापरण्याची परवानगी आहे.

Q1) खालील बहुपर्यायी प्रश्नातून योग्य पर्याय निवडा.

[05]

- 1) आर्थिक भूगोलशास्त्र कोणत्या भूगोलशास्त्राची उपशाखा आहे?

अ) प्राकृतिक भूगोलशास्त्र	ब) मानवी भूगोलशास्त्र
क) राजकीय भूगोलशास्त्र	ड) यापैकी एकही नाही
- 2) खालीलपैकी कोणत्या नैसर्गिक घटकाचा मानवाच्या आर्थिक क्रियांवर परिणाम होतो?

अ) तंत्रज्ञान	ब) वाहतूक व दळणवळण
क) हवामान	ड) वरील सर्व
- 3) संयुक्त राष्ट्र अमेरिकेतील कोणत्या भागात लोहपोलाद उद्योगाचे केंद्रीकरण झाले आहे?

अ) वायव्य	ब) दक्षिण
क) पश्चिम	ड) ईशान्य
- 4) खालीलपैकी शुद्ध किंवा वजन कमी न होणारा कच्चा माल कोणता?

अ) लोह खनिज	ब) कापूस
क) ऊस	ड) दगडी कोळसा
- 5) जगातील सर्वात लांब महामार्ग कोणता आहे?

अ) न्यूयॉर्क सेन्फ्रेन्सेसको महामार्ग	ब) वाराणसी-कन्याकुमारी महामार्ग
क) ट्रान्स कॅनडियन महामार्ग	ड) मेलबोर्न-डार्विन महामार्ग

SG-96

[15]

Q2) टीपा लिहा. (कोणतेही तीन)

- 1) आर्थिक भूगोलाच्या शाखा.
- 2) कृषी कार्याच्या स्थानावर परिणाम करणारे घटक.
- 3) उत्पादन क्षेत्राची संकल्पना.
- 4) जगातील प्रमुख लांब लोहमार्ग.
- 5) भारत आणि संयुक्त राष्ट्र अमेरिका यांच्यातील आंतरराष्ट्रीय व्यापार.

Q3) प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- 1) आर्थिक भूगोलशास्त्र म्हणजे काय? आर्थिक भूगोलशास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - 2) आल्फ्रेड वेबरचा औद्योगिकच्या स्थानिकीकरणाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
 - 3) यूएसएमधील लोह आणि पोलाद उद्योगाचे वर्णन करा.
-

Seat No.	
----------	--

SO-57
Total No. of Pages : 7

B.A. (Part - III) (Semester -VI)

Examination, April-2025

GEOGRAPHY

DSE-E232 Urban Geography (Paper - XI)

Sub. Code : 75747/65647/80047 [A]

Day and Date : Saturday, 05/04/2025

Total Marks : 40

Time : 02:30 p.m. to 04:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
 - 3) Figures to the right indicate marks.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [5]

- 1) Who explained first the nature of Urban Geography?
A) Ritter
B) Griffith Taylor
C) Davis
D) Krobi
- 2) Which of the following city is situated on the river confluence?
A) Pandharpur
B) Karad
C) Mumbai
D) Satara
- 3) Digboi city has which type of the situation?
A) Agriculture Situation
B) Minerals Situation
C) Transport Situation
D) Industrial Situation
- 4) Which of the following scholar put forth the sector theory?
A) Homer Hoyt
B) Barges
C) Ullman
D) Harris

Seat No.	
-------------	--

B.A. (Part - III) (Semester -VI)
Examination, April-2025
GEOGRAPHY (Paper - XI)
Regional Planning and sustainable Development
Sub. Code : 75747 [B]

Day and Date : Saturday, 05/04/2025

Total Marks : 40

Time : 02:30 p.m. to 04:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
 - 3) Figures to the right indicate marks.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions.

[5]

- 1) What is the meaning of the region?
 - A) A region is an area of only climate that has common features
 - B) A region is an area of land that has no common features
 - C) A region is an area of land that has common features
 - D) None of these
- 2) Who put forth growth pole model?

A) Francois Perroux's	B) Walter Christaller's
C) R. P. Mishra	D) None of these
- 3) Growth Foci concept can be applied for which of the following?
 - A) The transformation of socio-economic activities of rural and urban settlements.
 - B) The transformation of only economic activities of rural and

SO-57

urban settlements

- C) The transformation of only social activities of rural and urban settlements.
- D) The transformation of socio-economic activities of only rural settlements.
- 4) Sustainable development is important to create a balance between which of the following elements?
- A) Economic needs B) Environmental and social needs
- C) Only A) D) Both A) and B)
- 5) What is the importance of regional planning?
- A) To develop the region B) To develop the only education
- C) To develop the health facility D) None of these

Q2) Write Short notes. (Any three)

[15]

- A) Demarcation of region
- B) Concept of regional planning
- C) Characteristics of region
- D) Growth Pole model
- E) Indicators of measuring development

Q3) Write answers in detail any two of the following questions.

[20]

- A) Describe the planning regions of India?
- B) Describe the central place theory?
- C) Explain the human development index?

मराठी रुपांतर

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
 2) आवश्यक तेथे सुबक नकाशे व आकृत्या काढा.
 3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

Q1) खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- 1) प्रदेश याचा अर्थ काय आहे?
 - अ) प्रदेश म्हणजे असा भाग ज्यात केवळ हवामान हे समान वैशिष्ट्ये असते.
 - ब) प्रदेश हा असा जमिनीचा भाग असतो ज्यात समान वैशिष्ट्य नसतात.
 - क) प्रदेश हा असा जमिनीचा भाग असतो ज्यात समान वैशिष्ट्य असतात.
 - ड) यापैकी एकही नाही.
- 2) वृद्धी जनक स्थल सिद्धांत कोणी मांडला?
 - अ) फ्रानकोसीस पॅरोक्स
 - ब) वाल्टर ख्रिस्तलर
 - क) आर. पी. मिश्रा
 - ड) यापैकी एकही नाही
- 3) खालीलपैकी कोणत्या घटकासाठी वाढ केंद्र संकल्पना वापरली जाते?
 - अ) ग्रामीण व नागरी वसाहतीमध्ये सामाजिक व आर्थिक परिवर्तन
 - ब) ग्रामीण व नागरी वसाहतीमध्ये केवळ आर्थिक परिवर्तन
 - क) ग्रामीण व नागरी वसाहतीमध्ये केवळ सामाजिक परिवर्तन
 - ड) केवळ ग्रामीण वसाहतीमध्ये सामाजिक व आर्थिक परिवर्तन
- 4) खालीलपैकी कोणत्या घटकात समतोल राखण्यासाठी चिरंतन विकास महत्त्वाचा आहे?
 - अ) आर्थिक गरज
 - ब) पर्यावरणीय आणि सामाजिक गरज
 - क) फक्त अ)
 - ड) दोन्ही अ) आणि ब)
- 5) प्रादेशिक नियोजनाचे महत्त्व काय आहे?
 - अ) प्रदेशाचा विकास करणे
 - ब) केवळ शिक्षणाचा विकास करणे
 - क) आरोग्य सुविधेचा विकास करणे
 - ड) यापैकी एकही नाही

SO-57

Q2) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- 1) प्रदेश निर्धारण
- 2) प्रादेशिक नियोजन संकल्पना
- 3) प्रदेशाची वैशिष्ट्ये
- 4) वृद्धी जनक स्थल सिद्धांत
- 5) विकास मोजण्याचे निर्दर्शक

Q3) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

- 1) भारतातील नियोजन प्रदेश यांचे वर्णन करा.
 - 2) मध्यवर्ती स्थान सिद्धांताचे वर्णन करा.
 - 3) मानवी विकास निर्देशांक स्पष्ट करा.
-

SG-97

Total No. of Pages : 7

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - III) (Semester-VI) (CBCS)

Examination, November-2024

GEOGRAPHY

Urban Geography (Paper - XI)

Sub. Code : 75747 (A)

Day and Date : Wednesday, 27/11/2024

Total Marks : 40

Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
 - 3) Figures to the right indicates full marks.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [5]

- 1) Urban Geography is the sub branch of which Geography?
A) Political Geography B) Physical Geography
C) Social Geography D) Economic Geography
- 2) Which of the following geographer first distinguishes between site and situation?
A) Dickinson B) Strabo
C) Taylor D) Ratzel
- 3) Which of the following town is important by his religious function?
A) Makka B) Cambridge
C) Newyork D) Delhi
- 4) Which type of shape, of central business area in the sector theory?
A) Triangular B) Square
C) Circular D) Rectangular

SG-97

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - III) (Semester-VI) (CBCS)

Examination, November-2023

GEOGRAPHY

Regional Planning and Sustainable Development (Paper - XI)

Sub. Code : 75747 (B)

Day and Date : Wednesday, 27/11/2024

Total Marks : 40

Time : 10.30 a.m. to 12.00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
 - 3) Figures to the right indicates full marks.
 - 4) Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [5]

- 1) Regional Planning and Sustainable development is the sub branch of which Geography?
 - A) Human Geography
 - B) Physical Geography
 - C) Soil Geography
 - D) None of these
- 2) To define the region which of the following human features are used?
 - A) Language
 - B) Government
 - C) Religion
 - D) All of these
- 3) Who putforth the concept of regional planning?
 - A) Sample
 - B) Humboldt
 - C) Mumford
 - D) Ritter

- 4) Who introduced the concept of backwash and spread effects?
- A) Swedish economist Gunnar Myrdal
 - B) American economist Gunnar Myrdal
 - C) British economist Gunnar Myrdal
 - D) African economist Gunnar Myrdal
- 5) What is the basic concept in sustainable development?
- A) Economic development
 - B) Social Development
 - C) Environmental protection
 - D) All of these

Q2) Write Short notes. (Any three)

[15]

- 1) Concept of region
- 2) Types of region
- 3) Types of regional planning
- 4) Central Place Theory
- 5) Human Development Index

Q3) Write answers in detail on any two of the following questions.

[20]

- 1) What is the regional planning? State the need of regional planning.
- 2) Explain the concept of spread and backwash.
- 3) Describe the concept of sustainable development and underdevelopment.

मराठी रूपांतर

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) आवश्यक तेथे नकाशे व आकृत्या काढा.
- 3) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
- 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

Q1) खालील प्रश्नांसाठी योग्य पर्याय निवडा.

[5]

- 1) प्रादेशिक नियोजन आणि चिरंतन विकास ही कोणत्या भूविज्ञानाची उपशाखा आहे?

अ) मानवी भूविज्ञान	ब) प्राकृतिक भूविज्ञान
क) मृदा भूविज्ञान	ड) यापैकी एकही नाही
- 2) प्रदेशाची व्याख्या करण्यासाठी खालीलपैकी कोणते मानवी वैशिष्ट्य वापरले जाते?

अ) भाषा	ब) शासन
क) धर्म	ड) वरील सर्व
- 3) प्रादेशिक नियोजन ही संकल्पना कोणी मांडली?

अ) कु. सेम्पल	ब) हंबोल्ट
क) मुमफोर्ड	ड) रिटर
- 4) बॅकवाश प्रभाव व विस्तारक प्रभाव (backwash and spread effects) ही संकल्पना कोणी मांडली?

अ) स्विडीश अर्थशास्त्रज्ञ गुणार मायद्रल	ब) अमेरिकन अर्थशास्त्रज्ञ गुणार मायद्रल
क) ब्रिटीश अर्थशास्त्रज्ञ गुणार मायद्रल	ड) आफ्रिकन अर्थशास्त्रज्ञ गुणार मायद्रल
- 5) चिरंतन विकास यामध्ये मुलभूत संकल्पना काय आहे?

अ) आर्थिक विकास	ब) सामाजिक विकास
क) पर्यावरणीय संरक्षण	ड) वरील सर्व

Q2) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

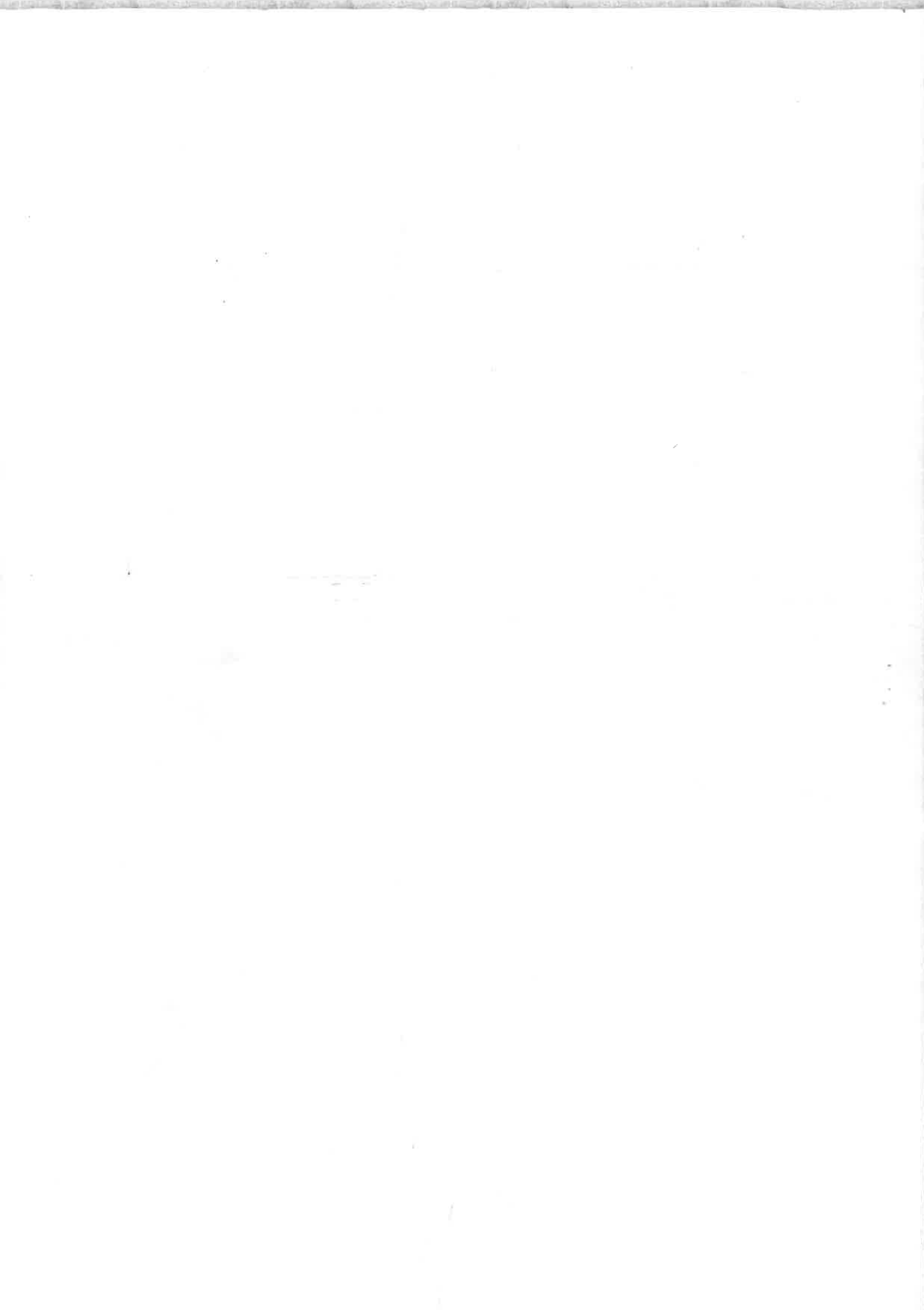
[15]

- 1) प्रदेश संकल्पना
- 2) प्रदेशाचे प्रकार
- 3) प्रादेशिक नियोजन प्रकार
- 4) मध्यवर्ती स्थान सिद्धांत
- 5) मानवी विकास निर्देशांक

Q3) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

[20]

- 1) प्रादेशिक नियोजन म्हणजे काय? प्रादेशिक नियोजनाची गरज सांगा.
 - 2) बँकवाश प्रभाव व विस्तारक प्रभाव संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 3) चिरंतन विकास व विकसनशील या संकल्पनांचे वर्णन करा.
-

Seat No.

MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION

3140 B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) BA-III sem VI

Sub. Name: GEOGRAPHY-XI DSE-E232

Sub. Code: 95382

Day and Date: APRIL ,05-04-2025

Total Marks: 40

Time: 02.30 PM To 04:00 PM

- Instructions: 1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks
 4. Use Sketches/Diagrams wherever necessary

Special Inst.: Use of map stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. खालील प्रश्नासाठी योग्य पर्याय निवडा. [5]

- i. 1. What is the meaning of the region? प्रदेश याचा अर्थ काय आहे ?
- A. A region is an area of only climate that has common features प्रदेश म्हणजे असा भाग ज्यात केवळ हवामान हे समान वैशिष्ट्ये असते.
 B. A region is an area of land that has no common features प्रदेश हा असा जमिनीचा भाग असतो ज्यात समान वैशिष्ट्ये नसतात.
 C. A region is an area of land that has common features प्रदेश हा असा जमिनीचा भाग असतो ज्यात समान वैशिष्ट्ये असतात.
 D. None of these यापैकी नाही
- ii. Regional Planning and Sustainable development is the sub branch of which geography? प्रादेशिक नियोजन आणि चिरंतन विकास हि कोणत्या भूविज्ञानाची उपशाखा आहे ?
- A. Human Geography मानवी भूविज्ञान
 B. Physical Geography प्राकृतिक भूविज्ञान
 C. Soil Geography मृदा भूविज्ञान
 D. None of these यापैकी नाही
- iii. 1. Who put forth the concept of regional planning? प्रादेशिक नियोजन हि संकल्पना कोणी मांडली ?
- A. Miss Sample कु. सेम्पल
 B. Humboldt हुम्बोल्ट
 C. Mumford मुमफोर्ड
 D. Ritter रिटर
- iv. Who introduced the concept of backwash and spread effects? बॅक वाश प्रभाव व विस्तारक प्रभाव(backwash and spread effects) हि संकल्पना कोणी मांडली ?
- A. Swedish economist Gunnar Myrdal स्विडीश अर्थशास्त्रज्ञ गुणार मायड्रल
 B. American economist Gunnar Myrdal अमेरिकन अर्थशास्त्रज्ञ गुणार मायड्रल

- C. British economist Gunnar Myrdal ब्रिटीश अर्थशास्त्रज्ञ गुणार मायद्रल
D. African economist Gunnar Myrdal आफ्रिकन अर्थशास्त्रज्ञ गुणार मायद्रल

- v. Sustainable development is important to create a balance between which of the following elements? खालीलपैकी कोणत्या घटकात समतोल राखण्यासाठी चिरंतन विकास महत्वाचा आहे ?
- A. Economic needs आर्थिक गरज
B. Environmental and social needs पर्यावरणीय आणि सामाजिक गरज
C. फक्त अ
D. Both a and b दोन्ही अ आणि ब

Q2) Write Short notes (Any three) टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

[15]

- a. Demarcation of region प्रदेश निर्धारण [5]
b. Concept of regional planning प्रादेशिक नियोजन संकल्पना [5]
c. Characteristics of region प्रदेशाची वैशिष्ट्ये [5]
d. Growth Pole model वृद्धी जनक स्थल सिद्धांत [5]
e. Indicators of measuring development विकास मोजण्याचे निदर्शक [5]

Q3) Write answers in detail **any two** of the following questions.

[20]

खालील पेकी कोणत्याही दोन प्रश्नाची सविस्तर उत्तरे लिहा.

- a. Describe the planning regions of India? भारतातील नियोजन प्रदेश यांचे वर्णन करा ?
b. Describe the central place theory? मध्यवर्ती स्थान सिद्धांताचे वर्णन करा ?
c. Explain the human development index? मानवी विकास निर्देशांक स्पष्ट करा ?

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (95382) GEOGRAPHY XI DSE E232 Part 3 SEM 6

SO-61

Total No. of Pages: 6

Seat No	
---------	--

B.A. (Part - III) (Semester -VI) (CBCS)
Examination, April- 2025
DSE-E-233 : (a) Political Geography (Special Paper XII)
Sub. Code : 75748-A/ 65648 / 80048

Day and Date : Tuesday, 08/04/2025

Total Marks :40

Time : 2.30 p.m. to 4.00 p.m.

- Instructions :
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Neat diagram and maps should be drawn wherever necessary.
 - 4) Use of stencils is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions: (5)

- a) Who put forth the Rimland theory?
- (i) H. J. Mackinder (ii) J. Spykeman
(iii) F. Ratzel (iv) Taylor
- b) Who is the Father of Political Geography?
- (i) H. J. Mackinder (ii) J. Spykeman
(iii) F. Ratzel (iv) Taylor
- c) India and Afghanistan were divided by line.
- (i) McMahon (ii) Radcliffe
(iii) Durand (iv) Line of Actual Control
- d) Radhanagari Dam is constructed on river.
- (i) Kumbhi (ii) Kasari
(iii) Bhogawati (iv) Tulashi
- e) Sardar Sarovar Project is situated on the River.
- (i) Krishna (ii) Godavari
(iii) Bhima (iv) Narmada

Q. 2) Write short notes on any three of the following

(15)

- Nature of Political Geography
- Boundary
- Krishna water dispute
- Elements for Nation building
- Importance of "Rimland"

Q.3) Write answers in detail on any two of the following.

(20)

- Define Political Geography and explain its significance.
- Give an account of Chandoli Dam Project.
- Describe 'Heart land Theory'.

मराठी रुपांतर

सूचना: 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

- उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात
- आवश्यक तेथे सुबक आकृती व आराखडे काढा.
- नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र. 1) खालील प्रश्नांसाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

(5)

1) किनारभूमी ही संकल्पना कोणी मांडली ?

अ) एच. जे. मकेन्डेर

ब) जे. स्पाईकम

क) एफ. रॅटझेल्

ड) टेलर

2) राजकीय भूगोलाचा जनक कोण ?

अ) एच. जे. मकेन्डेर

ब) जे. स्पाईकमन

क) एफ. रॅटझेल्

ड) टेलर

3) भारत व अफगाणिस्तान दरम्यान आंतरराष्ट्रीय सीमा आहे.

अ) मॅकमोहन

ब) रेड क्लिफ

क) ड्युरंड

ड) प्रत्यक्ष ताबा रेषा (LAC)

4) राधानगरी धरण नदीवर बांधलेले आहे.

अ) कुंभी

ब) कासारी

क) भोगावती

ड) तुलसी

5) सरदार सरोवर प्रकल्प.....नदीवर आहे.

अ) कृष्णा

ब) गोदावरी

क) भीमा

ड) नर्मदा

प्र. 2) खालीलपैकी तीनवर टिपा लिहा.

(15)

अ) राजकीय भूगोलाचे स्वरूप

ब) सीमा

क) कृष्णा नदी पाणी वाटप लवाद

ड) राष्ट्र निर्मितीचे घटक

इ) किनारभूमीचे महत्त्व

प्र. 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा.

(20)

अ) राजकीय भूगोलाची व्याख्या सांगून, त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) चांदोली धरण प्रकल्प - वृत्तांत लिहा.

क) हृदय स्थल सिद्धांत स्पष्ट करा.

SG-98

Total No. of Pages : 6

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - III) (Semester - VI) (CBCS)

Examination, November-2024

GEOGRAPHY

Political Geography (Special Paper - XII) (DSE-E-233)

Sub. Code : 75748-A

Day and Date : Thursday, 28/11/2024

Total Marks : 40

Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.
 - 2) Figures to the right indicate full marks.
 - 3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.
 - 4) Use of map stencil is allowed.

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [5]

- 1) Which of the following expert introduced the concept of Ideal State?
A) Strabo
B) Aristotle
C) Bodin
D) Ibn Khaldun
- 2) Who introduced the idea of a Realistic Approach in Political Geography?
A) Bowman
B) Strabo
C) Ratzel
D) Ritter
- 3) What is the nature of boundaries?
A) Linear
B) Areal
C) Inner Oriented
D) None of these
- 4) What term did Mackinder use instead of the Geographical Pivot?
A) Heart-land
B) Rimland
C) Political
D) None of these

SG-98

- 5) Which project is on Narmada River?
- A) Chandoli Dam B) Farakka Dam
C) Sardar Sarover Project D) None of these

Q2) Write short notes on any three of the following. [15]

- 1) Approaches in Political Geography
- 2) Types of Frontiers
- 3) Importance of Rimland
- 4) Krishna river water dispute
- 5) Chandoli Dam Project

Q3) Write answer in detail on any two of the following. [20]

- 1) Define Political Geography. Explain its Scope.
- 2) What is State? Explain the elements of State.
- 3) Explain the Heart Land Theory.

मराठी रूपांतर

सूचना :

- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
- 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवतात.
- 3) आवश्यक तेथे नकाशे व आकृत्या काढा.
- 4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

Q1) खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा. [5]

- 1) खालीलपैकी कोणत्या तज्ञाने आदर्श राज्याची संकल्पना मांडली ?
- अ) स्ट्रॅबो ब) अरिस्टॉटल
क) बोडिन ड) इब्न खालदून

SG-98

Seat No.	
----------	--

B.A. (Part - III) (Semester - VI) (CBCS)

Examination, November-2024

GEOGRAPHY

Geography of Health and Wellbeing (Special Paper - XII) (DSE-E-233)

Sub. Code : 75748-B

Day and Date : Thursday, 28/11/2024

Total Marks : 40

Time : 10:30 a.m. to 12:00 p.m.

- Instructions :**
- 1) All questions are compulsory.**
 - 2) Figures to the right indicate full marks.**
 - 3) Neat diagrams and maps must be drawn wherever necessary.**
 - 4) Use of map stencil is allowed.**

Q1) Choose the correct alternative for the following questions. [5]

- 1) Which important variables are influence on the human health?
A) Wealth, Education B) Water, Food
C) Wealth, Culture D) None of these
- 2) In which year, Geography of Health concept came into exist?
A) 1950 B) 1960
C) 1970 D) 1980
- 3) Which of the following is the current trend in health care?
A) Community Participation B) Equitable Distribution
C) Primary Health Care D) None of these
- 4) Waste removal system was established in which city for the first time?
A) Athens B) Lahore
C) Paris D) London

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION****11669 Bachelor of Arts NEP 2.0****Sub. Name: GEOGRAPHY-XII DSE-E233****Sub. Code: 95383 BA-III sem VI****Day and Date: APRIL ,08-04-2025****Total Marks: 40****Time: 02.30 PM To 04:00 PM**

- Instructions:**
1. All questions are compulsory
 2. Draw neat labelled diagrams wherever necessary
 3. Figures to the right indicate full marks

Special Inst.: Use of map stencil is allowed

Q1) Choose the correct alternative for the following questions खालील प्रश्नासाठी दिलेल्या [5]
पर्यायातून योग्य पर्याय निवडा.

- i. Who came up with the idea of an ideal state? आदर्श राज्याची संकल्पना कोणी मांडली ?
A. Aristotle अ‍ॅरिस्टॉटल
B. Humboldt हम्बोल्ट
C. Ratzel रेटजेल
D. Strabo स्ट्रॅबो
- ii. Who is the Father of Political Geography? राजकीय भूगोलाचा जनक कोण ?
A. H. J. Mackinder एच. जे. मकेन्डेर
B. J. Spykeman जे. स्पायाकमन
C. F. Ratzel एफ. रटजेल
D. Taylor टेलर
- iii. India and Afghanistan were divided by which line.? भारत व अफगाणिस्तान दरम्यान कोणती आंतरराष्ट्रीय सीमा आहे ?
A. Mac Mohan मैक मोहन
B. Radcliffe रेड क्लीफ
C. Durand ड्युरंड
D. Line of Actual Control LAC प्रत्यक्ष ताबा रेषा
- iv. On which river is Chandoli Dam built? चांदोली धरण कोणत्या नदीवर बांधले आहे ?
A. Krishna कृष्णा
B. Koyna कोयना
C. Bhima भीमा
D. Warna वारणा
- v. Sardar Sarovar Project is situated on which River? सरदार सरोवर प्रकल्प कोणत्या नदीवर आहे ?
A. Krishna कृष्णा
B. Godavari गोदावरी

QP-3621

- C. Bhima भीमा
D. Narmada नर्मदा

Q2) Write short note on any three from the following खालीलपैकी कोणत्याही तीन टिपा लिहा [15]

- Importance Political Geography राजकीय भूगोलाचे महत्व
- Types of boundaries सीमा चे प्रकार सांगा
- Concept of State राज्याची संकल्पना
- Importance of Rimland किनारभूमीचे महत्व
- Chandoli Dam Project चांदोली धरण प्रकल्प

Q3) Write answers in detail on any two of the following. खालीलपैकी कोणत्याही [20]
दोन प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा .

- Define Political Geography and explain its Nature राजकीय भूगोलाची व्याख्या सांगून स्वरूप स्पष्ट करा.
- Describe 'Heart land Theory'. हृदयस्थल सिद्धांत स्पष्ट करा .
- Discuss the Krishna and Ganga Water Dispute कृष्णा व गंगा नदीच्या पाणी वाटपा संदर्भात चर्चा करा ?

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (95383) GEOGRAPHY-XII DSE-E233 Part 3 SEM 6

Seat No. **MAR-APR 2025 SUMMER EXAMINATION**

11669 Bachelor of Arts NEP 2.0 BA-III sem VI

Sub. Name: SEC6-Water Analysis

Sub. Code: 97433

Day and Date: APRIL ,13-04-2025

Time: 10:30 AM To 12:00 PM

Instructions: 1. All questions are compulsory
2. Figures to the right indicate full marks

Total Marks: 50

Q1) Choose the correct alternatives for the following questions. खाली दिलेल्या प्रश्नासाठी योग्य [50] पर्याय निवडा.

- i. What is the natural color of water? पाण्याचा नैसर्गिक रंग कोणता असतो ?
 - A. Red लाल
 - B. Blue निळा
 - C. Transparent पारदर्शक
 - D. Green हिरवा
- ii. Why does seawater appear blue? समुद्राचे पाणी निळसर दिसते कारण...
 - A. Water is blue पाणी निळे असते
 - B. Blue light from sunlight is reflected सूर्यप्रकाशातील निळा रंग परावर्तित होतो
 - C. Fishes are blue मासे निळे असतात
 - D. Colors are mixed in the sea समुद्रात रंग मिसळले जातात
- iii. At what temperature does water freeze? पाणी कोणत्या तापमानाला गोठते ?
 - A. 0°C
 - B. 50°C
 - C. 100°C
 - D. -10°C
- iv. At what temperature does water boil? पाणी कोणत्या तापमानाला उकळते ?
 - A. 50°C
 - B. 75°C
 - C. 100°C
 - D. 150°C
- v. What is the smell of pure water? शुद्ध पाण्याला कोणता वास असतो ?
 - A. Floral फुलांचा
 - B. No smell कोणताही वास नसतो
 - C. Sour आंबट
 - D. Sweet गोडसर

- vi. What is the natural taste of water? नैसर्गिकरित्या पाण्याची चव कशी असते ?
- Sweet गोड
 - Bitter कडवट
 - No taste कोणतीही चव नसते
 - Salty खारट
- vii. Why does water sometimes have a bad smell? काही वेळा पाणी वासाळलेले का वाटते ?
- Due to gas in water पाण्यात गॅस असतो
 - Water is too cold पाणी खूप थंड असते
 - Due to germs or contamination पाण्यात जंतू किंवा घाण असते
 - Water is boiled पाणी उकळलेले असते
- viii. How does pure water look? शुद्ध पाणी कसे दिसते ?
- Opaque अपारदर्शक
 - Transparent पारदर्शक
 - Whitish पांढरट
 - Bluish निळसर
- ix. When does water become opaque? पाणी अपारदर्शक कधी होते ?
- When it boils जेव्हा ते उकळते
 - When it has dirt or particles यावर माती किंवा कण असताना.
 - When it freezes जेव्हा ते गोठते
 - Always opaque नेहमीच अपारदर्शक असते
- x. What does turbidity mean? गढूळतेचा (Turbidity) अर्थ काय आहे ?
- Water being too cold पाणी खूप थंड असणे
 - Water being too hot पाणी खूप गरम असणे
 - Water appearing cloudy due to impurities पाण्यात असलेल्या अशुद्ध कणांमुळे ते धूसर दिसणे
 - Water always being transparent पाणी नेहमीच पारदर्शक असणे
- xi. Why does water become turbid? पाणी गढूळ का होते ?
- Due to mixing of soil, microorganisms, and other particles पाण्यात माती, सूक्ष्मजीव आणि इतर कण मिसळल्याने
 - Due to excessive boiling पाणी खूप उकळल्यामुळे
 - Due to sunlight सूर्यप्रकाशामुळे
 - Because water is dark blue पाणी गडद निळे असल्यामुळे
- xii. Can pure water conduct electricity? शुद्ध पाणी वीज वाहू शकते का ?
- Yes होय
 - No नाही
 - Only hot water can conduct केवळ गरम पाणी वाहू शकते
 - Only cold water can conduct केवळ थंड पाणी वाहू शकते

- xiii. Water starts conducting electricity when...पाणी वीज वाहू लागते, जेव्हा...
- It contains dissolved salts or minerals त्यात मीठ किंवा खनिजे विरघळलेली असतात
 - It is boiled ते उकळले जाते
 - It is blue in color त्याचा रंग निळा असतो
 - It is very cold ते खूप थंड असते
- xiv. What is the pH of pure water? शुद्ध पाण्याचा pH किती असतो ?
- 0
 - 7
 - 14
 - 10
- xv. If the pH of water is less than 7, how is it classified? पाण्याचा pH 7 पेक्षा कमी असेल तर ते कसे मानले जाते ?
- Acidic आम्लीय
 - Basic अल्कधर्मी
 - Neutral तटस्थ
 - Hot गरम
- xvi. What is Biological Oxygen Demand (BOD)? जैविक ऑक्सिजन मागणी (BOD) म्हणजे काय ?
- Amount of salts in water पाण्यातील क्षारांचे प्रमाण
 - Amount of fossil fuels in water पाण्यातील जीवाश्म इंधनाचे प्रमाण
 - Oxygen required for the biological decomposition of organic matter in water पाण्यातील सजीव पदार्थ जैविकरित्या विघटित होण्यासाठी लागणारा ऑक्सिजन
 - Amount of carbon dioxide in water पाण्यातील कार्बन डायऑक्साइडचे प्रमाण
- xvii. What happens if the BOD level in water is high? पाण्यातील BOD पातळी जास्त असल्यास याचा काय परिणाम होतो ?
- Water becomes cleaner पाणी अधिक स्वच्छ होते
 - Aquatic organisms get more oxygen जलीय जीवांना भरपूर ऑक्सिजन मिळतो
 - Less oxygen is available for aquatic organisms जलीय जीवांसाठी ऑक्सिजन कमी उपलब्ध होतो
 - Salt concentration in water increases पाण्यातील क्षारांचे प्रमाण वाढते
- xviii. What is Chemical Oxygen Demand (COD)? रासायनिक ऑक्सिजन मागणी (COD) म्हणजे काय ?
- Amount of dissolved salts in water पाण्यातील विरघळलेल्या क्षारांचे प्रमाण
 - Oxygen required to oxidize chemical substances in water पाण्यातील रासायनिक पदार्थ ऑक्सिडाईज करण्यासाठी लागणारा ऑक्सिजन
 - Amount of living microorganisms in water पाण्यातील जिवंत सूक्ष्मजीवांचे प्रमाण
 - Amount of carbon dioxide in water पाण्यातील कार्बन डायऑक्साइडचे प्रमाण

- xix.** What happens if the COD level in water is high? पाण्यात COD पातळी जास्त असल्यास याचा काय परिणाम होतो ?
- Water becomes purer पाणी अधिक शुद्ध होते
 - Dissolved oxygen in water decreases पाण्यातील विरघळलेला ऑक्सिजन कमी होतो
 - Aquatic species get more oxygen जलचर प्रजातींना जास्त ऑक्सिजन मिळतो
 - Mineral content in water increases पाण्यातील खनिजांचे प्रमाण वाढते
- xx.** What is Total Dissolved Solids (TDS)? एकूण विरघळलेले घन पदार्थ (TDS) म्हणजे काय ?
- Amount of microorganisms in water पाण्यातील सूक्ष्मजीवांचे प्रमाण
 - Organic and inorganic substances dissolved in water पाण्यात विरघळलेले सेंद्रिय आणि अजैविक पदार्थ
 - Amount of dissolved oxygen in water पाण्यातील विरघळलेल्या ऑक्सिजनचे प्रमाण
 - Only minerals present in water पाण्यात असलेले फक्त खनिज पदार्थ
- xxi.** What is the safe and acceptable TDS level for drinking water? कोणते TDS मूल्य सुरक्षित आणि पिण्यायोग्य पाण्यासाठी योग्य मानले जाते ?
- Less than 500 mg/L 500 mg/L पेक्षा कमी
 - More than 1000 mg/L 1000 mg/L पेक्षा जास्त
 - 1500-2000 mg/L
 - More than 5000 mg/L 5000 mg/L पेक्षा जास्त
- xxii.** What are the main sources of oil and grease pollution in water? पाण्यातील तेल आणि ग्रीस प्रदूषणाचे मुख्य स्रोत कोणते आहेत ?
- Household waste घरगुती कचरा
 - Industries and oil spills उद्योगधंदे आणि तेल गळती
 - Falling leaves from trees झाडांची पानगळ
 - Heat and sunlight उष्णता आणि सूर्यप्रकाश
- xxiii.** What is the effect of oil and grease pollution in water? तेल आणि ग्रीस प्रदूषण पाण्यात कोणता परिणाम घडवते ?
- Aquatic organisms get more oxygen जलीय जीवांना अधिक ऑक्सिजन मिळतो
 - Dissolved oxygen in water decreases पाण्यात विरघळलेल्या ऑक्सिजनचे प्रमाण कमी होते
 - Water becomes cleaner पाणी अधिक स्वच्छ होते
 - Growth of aquatic plants increases जलीय वनस्पतींची वाढ वाढते
- xxiv.** What are the main sources of pesticides in water? पाण्यात कीटकनाशकांचे मुख्य स्रोत कोणते आहेत ?
- Agriculture and spraying on farmlands कृषी आणि शेतजमिनीवरील फवारणी
 - Natural minerals in water पाण्यातील नैसर्गिक खनिजे
 - Wind and sunlight वारा आणि सूर्यप्रकाश
 - Salt from the sea समुद्रातील मीठ

xxv. What is the effect of pesticide pollution in water on aquatic life?

पाण्यात कीटकनाशकांच्या प्रदूषणाचा जलीय जीवांवर काय परिणाम होतो ?

- A. Aquatic organisms become healthier जलीय जीव अधिक निरोगी होतात
- B. Aquatic organisms die, and ecological balance is disturbed जलीय जीवांचा नाश होतो आणि पर्यावरणीय समतोल बिघडतो
- C. Water becomes cleaner पाणी अधिक स्वच्छ होते
- D. Dissolved oxygen in water increases पाण्यातील विरघळलेल्या ऑक्सिजनचे प्रमाण वाढते

End Of Question Paper

Important Note for Chief Exam Officer / SRPD Coordinator / Sr Supervisor/ Student -

This Question Paper may be distributed for following Subjects as common code.

सदरची प्रश्नपत्रिका खालील विषयांकरिता वितरित करता येईल.

1] (3140) B.A. (C.B.C.S) (NEP-2020) (97433) SEC6-Water Analysis Part 3 SEM 6

